

Utjecaj sporta na kulturološki razvoj djece predškolske dobi u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Bralić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:094820>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Ivana Bralić

**Utjecaj sporta na kulturološki razvoj djece
predškolske dobi u Splitsko-dalmatinskoj županiji**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Utjecaj sporta na kulturološki razvoj djece predškolske dobi u
Splitsko-dalmatinskoj županiji

Diplomski rad

Student/ica:

Ivana Bralić

Mentor/ica:

dr.sc. Ante Sorić

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ivana Bralić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Utjecaj sporta na kulturološki razvoj djece predškolske dobi u Splitsko-dalmatinskoj županiji** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 23. listopada 2024.

Sadržaj:

1. UVOD	1
2. DRUŠTVO I SPORT	3
2.1. Sociologija	3
2.2. Sport i kultura	4
2.3. Sociologija sporta	7
2.3.1. Nastanak i razvoj sociologije sporta	8
2.4. Sport kao društveni fenomen	9
2.4.1. Sportaš današnjice	9
2.4.2. Sport, politika, ekonomija i mediji	10
2.4.3. Sport kao prikaz nacionalnog/klupskog identiteta	12
2.4.4. Navijačka kultura	13
2.5. Važnost sporta za Splitsko-dalmatinsku županiju (statistike)	14
3. UTJECAJ SPORTA NA KURTULOROŠKI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI 15	
3.1. Pozitivne strane sportske aktivnosti u mlađoj dobi	15
3.2. Negativne strane bavljenja sportskom aktivnošću u mlađoj dobi	17
3.3. Izazov odrastanja u sportskom okruženju	21
3.3.1. Sportski trokut – dijete, roditelj, trener	23
3.3.2. Roditelji i dijete sportaš	25
3.4. Motivacija unutar sporta	28
4. ISTRAŽIVANJE: UTJECAJ SPORTA NA KULTUROLOŠKI RAZVOJ DJECE PREDŠKOSLE DOBI U SPLITSKO-DALMATINSKOJ ŽUPANIJI	32
4.1. Socio-demografska obilježja ispitanika	34
4.1.1. Spol ispitanika	34
4.1.2. Dob ispitanika	34
4.1.3. Stručna sprema ispitanika	35
4.2. Bavljenje sportom	36
4.3. Trebaju li se djeca baviti sportom	36
4.4. Bavi li se dijete sportom	37
4.5. Roditelji dječaka ili djevojčice	38
4.6. Stavovi o sportu	39
4.7. Važnost sporta	41
4.8. Odabir sporta	44
4.9. Izazovi za roditelje	47
4.10. Uloga roditelja u sportskim aktivnostima djeteta	50

4.11. Očekivanja roditelja od sporta	51
4.12. Socio-demografska obilježja ispitanika - djece	52
4.12.1. Spol djeteta.....	52
4.12.2. Dob djeteta	52
4.12.3. Mjesto stanovanja	53
4.13. Intervju.....	54
4.13.1. Sport kojim se djeca bave	54
4.13.2. Odabir sporta.....	55
4.13.3. Što te čini sretnim u sportu	56
4.13.4. Kako se osjećaš na natjecanjima	57
4.13.5. Tko je navijač u tvojoj obitelji	58
4.13.7. Klubovi u Hrvatskoj.....	60
4.13.8. Klubovi u Europi.....	60
4.13.9. Igrači u Hrvatskoj	61
4.13.10. Igrači u Europi	61
4.13.12. Izvor sportskih informacija	63
5. ZAKLJUČAK	64
6. LITERATURA	65
Prilozi	67

SAŽETAK

Sport kao društveni fenomen i kultura zbog svoje međuovisnosti čine jednu cjelinu. Sport danas, razlikuje se od sporta u prošlim vremenima zbog upletanja raznih vanjskih utjecaja poput politike, medija, ekonomije. Roditelji prepoznaju važnost bavljenja sportom u predškolskoj dobi. Sport je u toj dobi bitan za socijalizaciju, promoviranje moralnih vrijednosti, oblik aktivnosti koji unaprjeđuje zdravlje, na taj način se formiraju zdrave navike za kasniji život i slično. Djeca imaju pozitivno mišljenje o sportu, vole igru, druženje, upoznavanje novih prijatelja kao i natjecateljski dio u kojem dobiju priznanja poput medalja i pehara.

Ključne riječi: sport, društvo, razvoj djece, roditelji, motivacija

The influence of Sports on cultural development of preschool children in Split-Dalmatia County

ABSTRACT

Sport as a social phenomenon and culture forms a unified whole due to their interdependence. Today, sport differs from that of the past due to the involvement of various external influences such as politics, media, and the economy. Parents recognize the importance of engaging in sports at a preschool age. At this age, sport is crucial for socialization, promoting moral values, and as an activity that improves health, thereby forming healthy habits for later life and similar benefits. Children have a positive opinion about sports; they enjoy playing, socializing, making new friends, as well as the competitive aspect where they receive recognition such as medals and trophies.

Keywords: sport, society, child development, parents, motivation

1. UVOD

Sport se u sociološkom kontekstu često promatra kao društveni fenomen s višestrukim funkcijama. Perasović i Bartoluci (2007) definiraju sport kao dio kulture društva koji se mijenja paralelno s društvom u cjelini. Sport je također usko povezan s drugim društvenim područjima poput politike, ekonomije i medija. Bjelajac (2006) opisuje sport kao multidimenzionalnu društvenu pojavu koja uključuje idejne, moralne, političke, kulturne i ekonomske aspekte.

U prvom dijelu rada opisuje se veza između sporta, društva i kulture, a posebno se ističe pojam sociologije sporta kao mlade discipline koja objašnjava razne utjecaje sporta na kulturu društva. Stipetić i Škaro (2016) primjećuju da je sport sve prisutniji u svim segmentima života, uključujući obrazovanje, ekonomiju, pravo, medicinu i kulturu. S obzirom na ove aspekte, uvodno poglavlje ovog diplomskog rada pruža pregled temeljnih teorijskih okvira sociologije i njenog razvoja, s posebnim naglaskom na povezanost sociologije i sporta.

U drugom dijelu govori se o utjecaju sporta na razvoj djece predškolske dobi, ističu se brojne pozitivne strane. Sport omogućava djeci da razvijaju motoričke vještine, uče timskom radu, razvijaju samodisciplinu i uče poštivati pravila. Također, sport pruža priliku za socijalizaciju, gdje djeca mogu upoznavati nove prijatelje i razvijati osjećaj pripadnosti grupi. Osim toga, bavljenje sportom može doprinijeti boljem mentalnom zdravlju djece, smanjenju stresa te poticanju emocionalne stabilnosti. S druge strane, postoje i potencijalne negativne strane bavljenja sportom u predškolskoj dobi. Primjerice, preveliki pritisak i stres od natjecanja mogu negativno utjecati na emocionalno stanje djece.

Drugi dio rada bavi se i motivacijom koja je vezana za odabir pravog sporta za dijete. Motivacija je ključna za uspjeh u sportu, djelujući kao glavni pokretač ponašanja i postignuća. Ona redstavlja kompleksan proces koji obuhvaća različite faktore, poput osobnih sklonosti djeteta, utjecaja okoline, kao i očekivanja i ambicije roditelja. Ova tema je od izuzetne važnosti zbog potencijalnih dugoročnih utjecaja na fizički i emocionalni razvoj djece, kao i na njihovu buduću sportsku karijeru. Razumijevanje dinamike ovog procesa ključno je za pravilno usmjeravanje djece prema sportovima u kojima mogu postići najviše i razviti svoj puni potencijal. Prepoznavanje individualnih karakteristika djeteta ključno je za pravilno poticanje njegove motivacije, uz postavljanje jasnih ciljeva i kontinuirani angažman.

U trećem dijelu istražuje se kako sociološke teorije objašnjavaju strukturu društva, proces socijalizacije i interakciju između sporta i društva. Ovaj pregled omogućava dublje razumijevanje socioloških fenomena u kontekstu sporta i njegove uloge u suvremenom društvu,

također objašnjava utjecaj na djecu predškolske dobi te njihove odabire sportskih aktivnosti, ulogu roditelja i društva. Cilj istraživanja je dublje istražiti percepciju roditelja o važnosti sportskih aktivnosti u ranoj dobi djeteta, kao i identificirati njihove izazove i preferencije pri odabiru sportova za djecu. Isto tako, istraživanjem će se ispitati i mišljenje djece predškolske dobi o bavljenju sportom, kako bi se dobila cjelovita slika o utjecaju sportskih aktivnosti na njihov kulturni razvoj.

2. DRUŠTVO I SPORT

2.1. Sociologija

Bjelajac (2006) tvrdi da je sociologija najopširnija znanost koja proučava značajke strukture društva i društvenog razvoja definirajući znanstvene kodekse društva, a društvo se uz pomoć nje istražuje u totalitetu. Pojam sociologija dolazi od latinske riječi *socius* (društvo) te grčke riječi *logos* (zakon, znanost), a osmislio ga je Auguste Comte još u 19. st. Sociologija opisuje strukturu društva te poveznice između pojedinih dijelova, faktora kao i zakonitosti razvitka društva. To je čini kompliciranom zbog njenog globalnog pristupa na najapstraktnijoj razini.

Sociologija kao prirodna znanost počela se razvijati kroz prvu polovinu 19.stoljeća paralelno sa društvenim događajima u Europi (Žugić, 2000). Glavna sociološka pretpostavka je da ljudi od pamtivijeka žive u grupama, pa tako čak i kada smo sami, dio smo neke grupe čija znanja i norme društva kojem pripadamo nosimo u sebi. S obzirom na to da se zaključiti da su neka naša ponašanja pod utjecajem društva iako to radimo nesvjesno (Bjelajac, 2006). Prema Žugiću (2000) sociološke teorije bi trebale opisati kako djeluje globalno društvo ili njegovi segmenti.

Sam proces socijalizacije ima tri važna faktora: subjekt socijalizacije (razvijanje ličnosti), institucije (postavljaju funkcije i ciljeve) i kultura (sustav značenja u kojem sudjeluje) (Bjelajac, 2006). Žugić (2000) također objašnjava pojam socijalizacije te ih isto rasčlanjuje u tri dijela: uloga subjekt, uloga institucije i uloga kulture. Ulogu subjekta objašnjava kao aktivno biće koje se razvija u interaktivnom odnosu s okolinom. Uloga institucije je prenošenje normi, vrijednosti nekog društva, dok za ulogu kulture naglašava značenje u kojem pojedinac sudjeluje, da li je to pasivno prihvaćanje onoga šta kultura nudi ili mlad čovjek odmjerava faze vlastitog sazrijevanja.

Proučavanje društva nema smisla bez proučavanja samog čovjeka pa samim tim sociologiju povezujemo i s fizičkom, kulturnom te socijalnom antropologijom iz čega se može razaznat povezanost sociologije i kineziologije. Kineziologija čovjeka proučava na temelju psihosomatskog statusa što je povezano s antropologijom. (Bjelajac, 2006).

Žugić (2000) objašnjava proces socijalizacije kroz tri psihološke teorije socijalizacije, a to su:
1) *Psihologija učenja i poučavanja* - koja objašnjava odnos između reakcije i podražaja. Ponašanje se promatra kao posljedica nekog podražaja iz okruženja. Sazrijevanje nije produkt genske strukture jer se ponašanje objašnjava kao mehanički proces oblikovanja iskustva pod

utjecajima okoline. Instrumentalno učenje i klasično uvjeravanje, Skinner objašnjava kao glavne koncepte u tom procesu. Novije interpretacije ovog modela nude pristup *učenja prema modelu*, učenje putem socijalnih obrazaca.

2) *Psihoanaliza* – u ovoj teoriji naglašava se povezivanje fantazija i nesvjesnih očekivanja u istraživanju odnosa djece sa užom (roditelji) i širom okolinom. U interaktivnim odnosima kroz spoznaje, afekte i namjere nastaje djetetova subjektivnost. Freud ovaj model temelji na tri pojma: *Ono* (Id), *Ja* (Ego) i *Nad-ja* (Superego). Opisuje ga kao model konstrukcije, a ne kao čimbenik onoga što postoji u duši čovjeka. Novija proučavanja Freudove teorije naglasak stavljaju na odnos psihoanalize s kritičkim mišljenjem društva.

3) *Kognitivna psihologija razvoja* – Piaget je tvorac ove teorije koja polazi od toga da putem opće sklonosti dijete aktivno usvaja svoju materijalnu i socijalnu okolinu. Po njemu se dijete ne razvija pod opterećenjem biheviorističkih kalupa kako napominje Skinner ili još više Freudovih nesvjesnih aluzija i poriva, ali u odnosu s okolinom kojoj se dijete prilagođava. Postavlja i redosljed prilagodbe: postupno se razvijaju kognitivne struktura, socijalno – genetska teorija odnosi se na cjelokupnu ličnost kao što su socijalne, kognitivne i moralne komponente razvoja. Piaget zanemaruje socijalnu komponentu, stavljajući u prvi plan sazrijevanja razvoj inteligencije.

2.2. Sport i kultura

Kulturološki razvoj ogleda se kao cjelina socijalnih, ekonomskih, kulturno-obrazovnih, ekoloških, političkih, znanstveno-tehničkih čimbenika koji utječu na oblikovanje razvojnog mišljenja. Kultura je jedna od najtrajnijih integriranih segmenata koja pojedinca ili grupu smješta u društvenu cjelinu. Sinonimi koji se vežu za kulturološki razvoj su još kulturalni, sociološki, civilizacijski razvoj (Kalanj, 1995).

Sport je dio kulture jer integrira fizičke aktivnosti s društvenim interakcijama i vrijednostima zajednice, pružajući platformu za izražavanje identiteta i pripadnosti. Kroz sport se prenose tradicije, oblikuju se kolektivni simboli i promiču moralne vrijednosti, što doprinosi kulturnom identitetu i socijalnom uključivanju. Ujedno, sport potiče zdravlje, razvija sportsku etiku te jača međuljudske odnose, čime postaje ključni element kulturnog života svakog društva. Mnogi autori nude razne definicije sporta, poveznice sporta i kulture ovisno o pogledima i interesima promatranja istog. Prema tome, Perasović i Bartoluci (2007: 105) nude opisnu definiciju „Sport je dio kulture društva, ljudska tvorevina koja se mijenja paralelno s društvom u cjelini“ Bjelajac

(2006: 49) dodatno konkretizira suvremeni pogled na sport: „Sport je sociološki gledano, društvena pojava sa specifičnim društvenim funkcijama. On je izraz društvenih potreba, a to podrazumijeva njegovu ovisnost od društva i društva od sporta. Za razliku od drugih tjelesnih aktivnosti, sport uvijek karakterizira mjerljivost rezultata, natjecanje(borba), dobrovoljnost sudionika i gledalaca te specifično druženje.“

Žugić (2000) vidi sport kao igru i strukturiranu aktivnost koja je rezultat kulturološkog određenja čovjeka. I druga bića na planeti se igraju, ali je ljudska određena kulturom. Perasović i Bartoluci (2007) također spominju kulturu u opisu sporta, promatraju ga kao sportsku instituciju koja ovisi o vrijednostima i normama društva tj. dominantnoj kulturi kojoj sudionik pripada. Autor Bjelajac (2006) sport spominjemo kao kulturu jer spada u opću kulturu društva te može svojim akcijama pridonijeti razvoju kulturnih inovacija čovjeka u društvu.

Marjanović (1984) razlikuje više vrijednosnih pravaca sporta pa ga je podijelio na rekreativni, razvojni, standardni i vrhunski sport. Razvojni sport opisuje kao poticanje psihosocijalnog razvoja te u njega svrstava tjelesni odgoj u školi te razne sportske organizacije za mlade i djecu. Rekreativni sport predstavlja sredstvo za ostvarivanje individualnih ali i društvenih ciljeva za uklanjanje negativnih posljedica života i rada, raznih bolesti, liječenja o ovisnosti i sl. Standardni sport ne koristi samo u svrhu rekreacije već je važno i postizanje rezultata te popratnih društvenih efekata. U njemu se stvaraju talenti za vrhunski sport, pripadnost određenom društvu i sve što objedinjuje razvojni i rekreativni sport. Vrhunski sport je kompetitivan odnosno uspoređuje se s drugima, na taj način pomiče svoje granice te pokazuje nove mogućnosti čovjeka što nekada sportaša zna dovesti u opasnost.

Autori često sport i slobodno vrijeme promatraju u korelaciji jer usmjeravaju ljudsko djelovanje i ljudske težnje što je sve češće u novije vrijeme. Tako i Temkov (2009) sport objašnjava kroz dvije dimenzije, na prvom mjestu bioetici (na koji način unaprijediti i zaštititi način življenja) i na drugom mjestu kulturi (kako doprinosi svom bitku kroz praksu, moralne i duhovne vrijednosti). Netko će sportu subjektivno dodijeliti samo pozitivne strane kao što su stvaralaštvo, sloga, zajedništvo, dok će drugi posebno isticati negativne strane poput nasilja, nekontrolirane želje za pobjedom, krvoločnost, moralne pogreške i sl.

Jurjević (1982) pak naglašava da kulturu starih Grka ne obilježavaju sportske igre kakve su imali, već da su imali takve igre zbog svoje visoke kulture. On upozorava na viđenje sporta kao kulture te podržava ljubav prema sportu dok je ona lijepa i dok ne prelazi u, kako je on naziva,

bolest. A bolest objašnjava kao pretjerano plaćanje i veličanje sportskih prvaka kao narodnih junaka.

Veza između sporta i kulture postoji još od vremena antike, a Stipetić i Škaro (2016: 130) tu vezu objašnjavaju: „Poveznica kulture i sporta očituje se prije svega u činjenici da sport ima svoje mjesto u kulturi i on upravo izražava to materijalno i duhovno, naučeno i zajedničko iskustvo“.

Bioetika se može promatrati kroz zdravstvene strane sporta, svaka sportska disciplina dovodi do duševnog i tjelesnog razvoja ličnosti. Neosporan je pozitivan utjecaj sporta na individualni ljudski razvoj, ali nova istraživanja sve više pokazuju i učinak sporta na ljudsku vrstu u cijelosti. Sport podiže kvalitetu života svih onih koji ga upražnjavaju, dajući i budućim generacijama pozitivne osobine svojih roditelja, a svakom ponaosob omogućuje izgradnju samosvijesti, bolje životne odabire, lakše snalaženje kroz život te uspješnije međuljudske odnose. (Temkov, 2009)

Sport ljudima može pomoći tamo gdje lijekovi nemaju utjecaj, on osigurava ravnotežu organizma, fizičku stabilnost i koordinaciju pokreta. Poznato je kako je sport pun natjecateljskog duha koji je pozitivna osobina dok ne prijeđe u povrjeđivanje protivničke strane pa tako u želji da pobijedimo ljudskost izgubimo. Pojam *fair play* u sportu je ukorijenjen kao glavna sportska vrednota, predstavlja etički kodeks te moralnu normu. Širi se pojam i van terena pa postaje dio sfere ljudskog postojanja, princip kojim se kroz život vodi. (Temkov, 2009)

Sport se sastoji od više čimbenika ili struktura, Bjelajac (2006) nam daje društvenu strukturu sporta koju sačinjavaju: sportski akteri sa svojim normama, vrijednostima i potrebama; sportska sredstva i djelatnosti; sportski odnosi i grupe; sportske institucije; sportske tvorevine; sportska privreda; sportski mediji.

Sport doprinosi zdravijem i kvalitetnijem životu te čovjeku omogućuje najbolje provođenje slobodnog vremena. Rekreacija također umanjuje negativne učinke suvremenog načina življenja. Bitno je spomenuti i društveno-ekonomski razvoj sporta koji humano utječe i na pojedinca i društvo u cijelosti. Od iznimne važnosti su i društvene vrijednosti koje sport promovira, a odnos između drugih društvenih djelatnosti i sporta vidljiv je u više dijelova socijalnog sustava. Kao primjer se može navesti rana socijalizacija djece u obitelji, a u sustavu obrazovanja sport djecu odvlači od raznih poroka današnjice i negativnih posljedica (Stipetić, Škaro, 2016). Caillois (1958) kako je navedeno u radu Bjelajac (2006) sport uspoređuje sa zanatom koji se s vremenom mijenja iz standardne igre te dobiva neke nove elemente kao što su natjecanje, gluma, kockanje te opojnost koju opisuje kao zanos i ekstazu.

Civilizacijski standard danas se ogleda kroz kulturu izgrađenu sportom. Govori se o ritualu svakodnevnog vježbanja koje postaje važno u svim razdobljima suvremenog čovjeka. Isto tako, pojam kulture u sportu možemo promatrati i kroz odbijanje negativnih stimulativnih supstanci koji ugrožavaju zdravlje sportaša i ljepotu igre (Temkov, 2009).

Promatrajući moralni aspekt sporta on se povezuje sa odgojem i obrazovanjem u školama te razvijanje moralnih odlika mlade osobe, posebno pozitivnih osobina, ali i drugih crta ličnosti. Vrhunski sport na drugu stranu osim pozitivnih razvija i negativne crte, što je većinom izvan sportaša, a u to spadaju svađe na terenu, nasilje, pobjeda pod svaku cijenu i sl. Pozitivne strane sporta razvijaju kolektivni duh, prijateljstvo, druženje i igru (Bjelajac, 2006).

2.3. Sociologija sporta

Kada govorimo o vezi između sporta i društva, ne može se zanemariti širi aspekt koji se zbiva unutar znanosti. To može pomoći u boljem određivanju ključnih pojmova kao i mjestu discipline u okviru socioloških znanosti i znanosti u cjelini. (Bjelajac, 2006). Sociologija i kineziologija prate jedno drugo stoga Žugić (2000) pojašnjava kako su kineziologija i sociologija u interaktivnom odnosu, što bi značilo da jedna drugu prožimaju kroz utjecaj društvenog položaja na izbore aktivnosti te na same socijalizacijske utjecaje tih aktivnosti.

Kineziološka sociologija istraživa utjecaj društvenih čimbenika na proces usavršavanja čovjeka za djelatni život, ali i posljedice takvog rada na društvo i njegov razvoj. Čovjek se javlja kao nosilac raznih novih mogućnosti ukoliko je u slobodno vrijeme aktivan. (Bjelajac, 2006). Također Žugić i Pavičić (1997) u svom radu hipotetski objašnjavaju odnos kineziologije i sociologije na prvom mjestu kao uzajamnu suprotstavljenost, na drugom mjestu kao paralelnu ko-egzistenciju, na trećem mjestu kao upotpunjavanje jedno drugog i integracija na većoj razini.

Žugić (2000) smatra kako se u slučaju kineziologije i sociologije događa obostrani utjecaj. Kineziologizacija osnovnih socioloških ciklusa: socijalizacija, stratifikacija i sl., ali isto tako i sociologizacija kinezioloških aspekata: sporta (promatranje sporta kao društvenog fenomena), rekreacije i edukacije. Objašnjavanje nekog fenomena je glavni cilj istraživanja u društvenim znanostima, a to vrijedi i za sociologiju sporta. No još uvijek se istražuje kada je u pitanju sociologija sporta koje su to pozitivne značajke osobnosti bavljenja sportskim aktivnostima. Subjekt kroz njih promiče društveni status i mobilnost, razvija pozitivne osobine ličnosti, poželjne načine ponašanja te promoviraju društveni status.

Marjanović (1987) kako je navedeno u radu Bjelajac (2006) naglašava važnost sporta i njegove univerzalnosti jer ga možemo pronaći u čak 3000 kultura, a diljem svijeta analizira se njegova povezanost sa društvom u određenom vremenu i prostoru. Prema tome sociologiju sporta u Velikoj Britaniji autori povezuju s religijom i kulturom, dok se u Njemačkoj razvija teorija o vezi između sporta s društveno-ekonomskim strukturama te raznim proizvodnjama što utječe i na učinak u sportu. U SAD-u sport vežu za sveučilišta te odnos mladih i sporta koji kroz aktivnosti lokalno preobražavaju društvo. Poljaci smatraju da sport rješava društvene probleme i da formira društvene odnose i strukture.

2.3.1. Nastanak i razvoj sociologije sporta

Steinizzer i Risse su bili prvi u svijetu koji su krenuli istraživati promjene u društvu koje je donio sport. Nakon toga termin sociologija sporta po prvi put je spomenut u knjizi „*Homo Ludens*“ autora Johana Huizinga koji sport prikazuje kao zabavu koja napušta igru. U tom vremenu još pet autora se bavi istom tematikom, a to su: *Diem* i *Von Krockow*, *Caillois*, *Boyl* i *Magnane* (Bjelajac, 2006 prema Marinović, 1987).

Tek osamdesetih godina prošlog stoljeća nastaje najveći broj radova na ovu temu. Do tad se na sport gledalo kao „stvar za sebe“ te su u znanosti vladali biologistički stavovi koji su odvojeni od društva u kojem se nalazi. S vremenom se javlja težnja za istraživanjem mnogih sportskih timova, reakcija gledatelja, rasprostranjenosti sportskih pokreta, veza između politike i sporta i sl. (Žugić, 2000).

U Hrvatskoj je istraživanje sociologije sporta fragmentirano, a tek 2000. godine pojavljuje se knjiga „Uvod u sociologiju sporta“ autora Zorana Žugića. Godine 1977. autor Vrcan predlaže sociolozima analiziranje trivijalni stvari kao što je nogomet. Smatra ga fenomenom masovne kulture te njemu vrvi društveno uvjetovanim agresijama, pa sam cilj više nije igra i zabava. S obzirom na to naglašava da su birokratske strukture postale većinski organizatori te se na taj način stvorio veći jaz između onih koji za nogomet žive i onih koji od nogometa žive (Bjelajac, 2006).

2.4. Sport kao društveni fenomen

2.4.1. Sportaš današnjice

Profesionalizam u sportu umjesto da spaja, sve više razdvaja život i igru. Profesionalni igrači postaju zvijezde koje su vrijedne divljenja jer funkcioniraju izvan ljudskih mogućnosti, to možemo posebno vidjeti u masovnim sportovima poput nogometa. S obzirom na to ljepota igre dobiva novi oblik, a to je grubost, brzina, bahatost i nadmetanje. Postavlja se pitanje što se dobiva statusom sportaša, da li je to talent i prirodne predispozicije ili treniranje od malih nogu da bi bio napredniji od vršnjaka, posvećenost treningu, analiza stručnjaka raznih profila, nadgledanje, nutricionizam, žrtvovanje raznih užitaka od dječje dobi. Također je u neizvjesnoj poziciji i humanost sporta te za koga se stvara uspješan sportaš, da li se stvara za sebe samog ili za druge. Uspješne i poslušne publika nagrađuje, ali isto tako kada sportaš podbaci biva predmetom raznih uvreda te mu svi okreću leđa (Bjelajac, 2006).

Zabilježen je trend u svijetu gdje individualni sportovi postaju sve popularniji od kolektivno organiziranih struktura. Sve se više u prvi plan stavlja kulturološka i civilizacijska potreba koja za cilj ima očuvanje zdravlja i podizanje kvalitete življenja kroz sportske rekreacije. Drugim riječima sport postaje oruđe za promicanje zdravstveno-preventivne aktivnosti (Stipetić, Škaro, 2016).

Sportaši se danas više cijene zbog pobjede nego zbog ljepote same igre što možemo vidjeti i u raznim spektakularnim dočecima sportaša nakon osvojenih medalja. Kompetitivnost je u prirodi čovjeka, a u sportu dovodi do sve većeg razdora između skupina, pa se tako sportaši idealiziraju, navijači se s njima identificiraju, postaju predmetom idolopoklonstva (Bjelajac, 2006).

Tu su i sportaši amateri koji primaju razne dobrobiti od sporta, Temkov (2009) daje neke od primjera bavljenja amaterskim sportom koji nadmašuju sve što se zbiva u vrhunskom sportu su: uspješno susprezanje od opasnosti narkomanije i drugih raznih ovisnosti, pogled na sport kao prevencija raznih bolesti.

2.4.2. Sport, politika, ekonomija i mediji

Sportsku aktivnost, autor Bjelajac (2006), prikazuje kao multidimenzionalnu društvenu pojavu jer uključuje više aspekata proučavanja: idejni, moralni, politički, kulturni i ekonomski. Sport u suvremenom društvu možemo promatrati kao kulturni i društveni fenomen, Stipetić i Škaro (2016) primjećuju kako je sve prisutniji u svim segmentima života kao što su obrazovanje, ekonomija, pravo, medicina, kultura. S obzirom na to današnji sport možemo promatrati s kineziološkog aspekta, poslovnog aspekta (poduzetničke sportske organizacije) i zabavnog aspekta (prisustvovanje sportskim manifestacijama). Žugić (2000) napominje instrumentalizacija sporta ne mora uvijek biti naglašena i direktna, već može imati i svoj indirektni prizvuk (Žugić 2000).

Kada je riječ o vezi između politike i sporta najčešće se promatra kroz dva aspekta:

- Sport u kojem se prikazuju politički i društveni odnosi između država, suradnju ili konflikte predstavljajući moćno oružje politike pomoću kojeg se oblikuju određene vrijednosti
- Sport se smatra apolitičnim zbog toga što se smatra da bi trebao biti van politike (Bjelajac, 2006).

U odnosu sporta i politike neizostavan je pojam moći na prikazu modernog olimpizma u industrijskom poslovnom okruženju. Kako objašnjava Weber (1999) u knjizi Žugića (2000: 175) „moć je mogućnost jednog čovjeka ili određenog broja ljudi da ostvare svoju volju u zajedničkom djelovanju, čak i unatoč otporu ostalih koji u tom djelovanju sudjeluju.“ Moć nije vidljiva, ali se itekako osjeti u ljudskom ponašanju.

Kada govorimo o temama koje su zanimljive sportskim organizacijama, a tiču se politike, u prvi plan stavljamo: - utjecaj okruženja tj. političkih ideologija na vanjske sportske motive i ciljeve; - organizacija i nadzor sporta pod utjecajem politike (javna stvar); - prikazivanje sportaša kao simbola domoljublja i nacionalnog karaktera vladajućih; - korištenje sporta za komunikaciju različitih političkih ideologija bilo na domaćim ili međunarodnim utakmicama (Žugić, 2000). Danas sportaši prelaze s terena u saborske fotelje ili obavljaju političke funkcije na državnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini (Stipetić, Škaro, 2016).

U sportu, a posebno kada je u pitanju nogomet ne možemo izuzeti i izvore nasilja koji su sve češći, a autor Žugić (2000) dijeli na sukobljavanje i demonstracije. Demonstracija se opisuje kao čin koji je istup neke organizacije ili samog igrača tokom utakmice u svrhu promocije ili

mirnog prosvjeda. Primjere toga nalazimo u borbi protiv nacionalne ili rasne netolerancije, upozoravanje na ratne posljedice, važnost zaštite životinja i sl. Sukobljavanje se pak događa na tribinama ili izvan njih ali pod obilježjima sportskih klubova i klupskih navijačkih skupina.

Tragične posljedice raznih sukoba možemo pronaći i u vjerskoj pripadnosti gdje igra s jedne strane klub protestanata i klub katolika što je dovoljan razlog za nasilje izvan, a čak ponekad i unutar terena. Jake navijačke reakcije događaju se i kada sudac dosuđuje odluke koje su po stavu navijača nepoštene, a to se posebno događa u posljednje vrijeme zbog velike upletenosti politike u nogomet te korupcije unutar saveza (Žugić, 2000).

Sport se također predstavlja kao važan ekonomski čimbenik, razna sportska događanja posjećuju ljudi iz cijelog svijeta, to donosi zaradu ne samo klubu već i trgovcima, ugostiteljima, transportnim tvrtkama pa i vlasti zbog raznih plaćenih taksi te poreza na promet. Također možemo smjestiti u ekonomski aspekt sporta i proizvodnju opreme, zarade od sponzora, reklama (Bjelajac, 2006).

Prva sportska profesija koja je doživjela globalizaciju je nogomet još 1930. godine kada je organizirano prvo nogometno prvenstvo. Kasnije se pridružuju i drugi sportovi kao što su rukomet, košarka, automobilizam i mnogi drugi. Svima je zajedničko postojanje iskusnih igrača i tržišnih talenata, trenera i menadžera, sportskih liječnika i drugih koji rade u sportskoj mašineriji. Spomenuto tržište provodi se kroz postavljanje igrača na burzu na kojoj se vidljive svakodnevne kotizacije. Krajem 19. stoljeća sport se oblikuje u gospodarsku djelatnost. Evolucija sporta stvara se zbog potrebe naroda za zabavom, sportom, igrom. U novije vrijeme sve se to većinski svodi na promatranje bez sportskog sudjelovanja, a obična rekreacija u sportu postala je uzrok sukobljavanja natjecateljske publike (Stipetić i Škaro, 2016).

Sport se financirati može iz javnih sredstava kao što su lokalna i državna zajednica, te privatnih sredstava u koje spadaju poslovni subjekti i domaćinstva. Ta dva modela mogu se i mješati pa ga nazivamo mješoviti model koji se često koristi kod organizacije većih sportskih događaja poput europskog prvenstva (Žugić, 2000).

U svom iscrpnom radu o globalizaciji Stipetić i Škaro (2016: 138) navode, „nogomet je postao najvažnija sporedna stvar financijskih tržišta“. Iz studije, koju su obradili u svojoj knjizi i koja obuhvaća 39 zemalja koje aktivno sudjeluju u svjetskim prvenstvima od 1973. do 2004. godine, možemo iščitati kako postoji uzročno-posljedična veza u uspjehu ili neuspjehu momčadi i tržišnog indikatora. Ekipe koje doživi poraz u ranoj fazi kod navijača izaziva razočaranje i negativan stav prema momčadi pa kompanije i investitori povlače svoje udjele iz lokalnih

tržišta. Prosječni građani ne pozdravljaju investicije te novac koji se vrti u svijetu sporta, ali se opravdava svaki euro koji je potrošen za njemu najdražeg igrača ili najdraži klub. Valja naglasiti i „svetost sportske agende“ koja se ne smije dovesti u pitanje, dapače, ona se poštuje i slijedi posebno ako je obilježena regionalnim ili nacionalnim bojama.

Važnu ulogu u vrhunskom sportu danas ima marketing, sport postaje investicija, unosan izvor zarade, a mnogi ga nazivaju totalnim društvenim fenomenom. Autori koji se bave marketingom unutar sporta navode barem četiri sektora u kojima je sport idealna prilika za promicanje svojih proizvoda. Na prvo mjesto su stavili proizvođače robe za vrhunske sportaše, ali i rekreativce, oni se putem sportskog marketinga šire na tržišta diljem svijeta. Na drugom mjestu su kompanije koje proizvode neizravno za sport kao što su farmaceutske firme, audio i video uređaji, prometna industrija (prijevoz, gorivo), osiguranje natjecatelja i sl. Treće su sponzori koji putem ličnosti sportaša pokušavaju pridobiti kupce te na taj način ostvarit bolju proizvodnju tako što sam sportaš sudjeluje u reklami, a kao primjer možemo uzeti reklamu Pepsi Cola koja je ima dva desetljeća angažirala nogometaša Pelea da bi se izborila sa gigantima kao što je Coca Cola. Četvrto su sponzorstva i pokroviteljstva klubova i natjecanja u svrhu povećanja svoje poznatosti (Žugić, 2000).

Mediji su jedan od glavnih čimbenika u prezentiranju i kreiranju sportskih manifestacija. U tom procesu promoviranja sudjeluju komentatori, stručnjaci i moderatori i upravo oni mogu biti glavni faktor u stvaranju sportskih idola. Mediji su glavni izvor promocije sportova, oni odlučuju o televizijskom rasporedu i što će izazvati najveći interes kod gledatelja (Planinić, Ljubičić, 2020).

Muški sportovi u medijima pronalaze mnogo više prostora, dok su ženski sportovi niske medijske pokrivenosti. Može se reći kako su žene danas dio sportske zajednice te su u nekoj mjeri u određenim sportovima uspjele ostvariti ravnopravnost, no i danas se osjeti jaz između ženskog i muškog sporta. Njega se najviše može osjetiti kod medijske pozornosti, marketnga, sponzorskih ugovora i najvažnije velika razlika u plaćama (Planinić i Ljubičić, 2020).

2.4.3. Sport kao prikaz nacionalnog/klupskog identiteta

To da sport nije apolitičan pokazuje nam i njegovo sve veće traganje za nacionalnim identitetom, ojačavanje političkih sustava i političkom emancipacijom. Mnogi tvrde kako sport ne želi biti vezan za politiku, dok je politika ta koja je zainteresirana za sport te ga zlorabi,

koristi ga za razne provedbe vlastitih ciljeva i upravljanje masama iz čega se izrodila i poznata izreka „kruha i igara“ gdje narod postaje publika (Bjelajac, 2006).

Mnoga istraživanja pokazuju kako sport ima jak utjecaj na životni stil i kreiranje identiteta, utjecaj sporta je veći od svih drugih elementa masovne kulture. Zbog toga se postavlja pitanje dominantnosti neke sportske aktivnosti u određenom prostoru ili društvu (Bartoluci i Perasović, 2007).

2.4.4. Navijačka kultura

Navijačke skupine postaju dio društva, ne zadržavaju se samo na sportskim terenima već imaju jak utjecaj i van njih. Žugić (2000: 140) raspisuje definiciju navijačke skupine: „Grupe su oblik uspostavljanja trajnih emocionalnih i funkcionalnih veza i odnosa među jedinkama. One se sastoje od dvije ili više osoba koje dijele osjećaj međusobne pripadnosti (jedinstva) i koje su povezane relativno stabilnim elementima integracije“. Grupu spaja pripadnost nekoj ideji, a obilježja grupe su: - granice: netko je unutar, a netko van grupe; - društvena tvorba: nerazumijevanje onih koji su izvan grupe ali i realnost za one unutar grupe jer su posvećeni samo vidljivim normama i pravilima; - specifični sustav pravila ponašanja i vrijednosti; - osjećaj grupne pripadnosti.

Perasović i Bartoluci (2007) upozoravaju na razliku između pojmova subkulture i kontrakture. Subkultura predstavlja odmak samo jednog dijela normi i vrijednosti koje je akter stekao od strane šire i uže roditeljske kulture. Kontraktura se predstavlja kao sklop društvenih pokreta koji bi potpuno htjeli utjecati na kulturu, gradeći novo društvo s novim normama.

Navijačkoj skupini najčešće se priključuju od 12. do 16. godine. Razne ankete pokazale su kako se djeca različitih slojeva društva uključuju u skupine, a također se pokazalo i kako je unutar skupine podjednaka zastupljenost i srednje te više i visoke stručne spreme. Kada su rađena prva istraživanja 80ih godina žene u navijačkim grupama činile su svega 3% skupine, novija istraživanja iz 2015. pokazuju porast na čak 25% (Bjelajac, 2006). Analitičari razdvajaju pojmove gomile i publike naglašavajući da publika počiva na općem zajedništvu u ponašanju te isključivanju individualnih razlika među članovima, reduciranju kritičkih intelektualnih vještina i erupciji emocija te stvaranju prekomjerni emocionalnih stanja (Žugić, 2000).

Bjelajac (2006) navijače razvrstava u tri skupine s obzirom na sljedeće bitne segmente: poseban interes za sport, jaka emocija te identifikacija s klubom, podrška klubu kroz razne angažmane

za ostvarenje povoljnijeg rezultata Lalić (1993) pak ima svoju podjelu, on je razradio tipologiju skupine Torcida koja se smatra karakterističnom navijačkom skupinom te ih podijelio na: navijača – navijača (stvaranje atmosfere), navijač iz trenda (prati popularnost statusa navijača), navijač nasilnik (svoje nasilničko pražnjenje opravdava emocijama i pripadnosti prema klubu), navijač politički aktivist (koristi stadion i grupu kao instrument za promicanje političkih opredjeljenja). Bjelajac (2006) primjećuje kako se navijači često nazivaju „dvanaestim“ igračem, ali nekada svojim angažmanom postaju i „prvi“ igrač kroz razne koreografije te na taj način ukradu *show*. Jedan od glavnih ciljeva navijača je i ponižavanje protivnika kroz nasilje van terena.

2.5. Važnost sporta za Splitsko-dalmatinsku županiju (statistike)

Na području Splitsko-dalmatinske županije registrirano je 111 nogometnih klubova, 35 nogometnih klubova pripada gradu Splitu, a na području Kaštela možemo pronaći njih 6. Atletskih klubova na području iste županije ima 17, od toga na području Splita njih 9, a na području Kaštela samo jedan. Gimnastičkih klubova na području iste županije je 13, na području Splita 5, a na području Kaštela 2. Na području grada Splita imaju dva hrvacka kluba u Splitu i jedan u Kaštelima što čini ukupan broj hrvackih klubova u cijeloj županiji. Judo klubova na području županije ima 25, na području Splita 10, a na području Kaštela 4. Košarkaških klubova na području županije ima 33, od toga na području grada Splita 13, a na području Kaštela 2. Sveukupno je 13 plivačkih klubova u županiji, u gradu Splitu njih 6, u Kaštelima 2. Plesnih sportskih klubova na području županije je 8, na području Splita 5, a na području Kaštela su dva registrirana. Taekwondo klubova je 15 na području županije, na području Splita njih 10, na području Kaštela samo jedan. Twirling klubova je 5 na području županije, u gradu Splitu jedan, a na području Kaštela dva.

3. UTJECAJ SPORTA NA KULTUROLOŠKI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Glavni cilj sporta u mladih je otkriti individualnu radost kretanja. Socijalizacija je vrlo bitna od malih nogu, a sport se smatra sredstvom socijalizacije upravo zbog masovnosti te lakšeg uključivanja u stvarni svijet. Vremenom sport je postao i dijelom odgojno-obrazovnog ciklusa koji u suradnji s roditeljima ima najvažniju ulogu u socijalizaciji djeteta (Bjelajac, 2006).

Predškolska dob tumači se kao najvažnija u stvaranju osnova koje će kasnije odrediti navike čovjeka te odredit njegove osnovne crte ličnosti. U ovom razdoblju još uvijek se djeca organizirano manje uključuju u sportske aktivnosti, a aktivniji kreću biti u petoj i šestoj godini. Često se postavlja pitanje koliko djeca mogu pratiti ritam dana u kojem je veći dio dana u vrtiću u igri s djecom i u raznim aktivnostima, a zatim u izvanvrtićkim aktivnostima. Odnosno mogu li oni izdržati sve te psihičke, fizičke i intelektualne napore. Naravno svako je dijete individua za sebe pa tako i u ovoj situaciji, roditelj je tu glavni procjenitelj djetetovih sposobnosti, a posebno u kasnijoj dobi kada dolazi škola i sve obaveze vezane za nju (Karković, 1998).

3.1. Pozitivne strane sportske aktivnosti u mladoj dobi

Većina istraživača ulaže napore da sport prikažu kao pozitivan učinak na socijalizaciju kao i na samo tijelo koristeći izreku „*Mens sana corpore sano*“ ili prevedeno „*Zdrav duh u zdravom tijelu*“ (Žugić 2000: 133). Sport se također spominje i ako agens resocijalizacije kod udaljavanja mladih od raznih vrsta ovisnosti poput narkomanije, alkoholizma (Bjelajac, 2006).

Vrlo važna stavka vezana za odgoj kvalitetnog mladog čovjeka je sport jer njeguje velike moralne vrijednosti. Svaki sport ima svoja pravila igre koja se moraju poštovati, u slučaju kršenja *fair playa* dolazi do opće osude svih sudionika. Druženje i zabava, putovanja diljem svijeta, širok krug novih poznanstava sve su to blagodati bavljenja sportom. Roditelji osjećaju sigurnost dok je dijete u zdravom okruženju koje ga „štiti“ od negativnih okolinskih utjecaja kao što su loše društvo, ulica, delikventski način života, stoga im je u interesu da se dijete u sportu zadrži što više (Karković, 1998).

Sport se također spominje i ako agens resocijalizacije kod udaljavanja mladih od raznih vrsta ovisnosti poput narkomanije, alkoholizma. Sport potiče dinamičniji proces socijalizacije jer je potiče sadržajem kroz sve faze. Sport je igra, a poznato je kako se najbolje uči kroz igru,

učenjem novih tehnika i vještina, prihvaćanjem društvenih normi i vrijednosti koji se sportom lako prenesu na dijete, pa samim tim možemo istaknuti četiri važna agensa socijalizacije: obitelj, vršnjaci, odgojno-obrazovne institucije i mass media (Bjelajac, 2006).

Košir (2023) upozorava na vrijeme nakon pandemije covid-a 19 gdje su djeca zbog situacije tadašnje još više se zatvorila u kuće. Za djecu je to značilo još više sjedilačkog načina života, udaljavanje od kretanja u prirodi, veće provođenje vremena na mobilnim uređajima, računalima i drugim igraćim konzolama. Sve to dovodi do manjka tjelesne aktivnosti, što automatski prati lošiju pokretljivost, povećanu tjelesnu masu, loše raspoloženje. Takvu djecu je jako teško motivirati jer imaju jako loše samopouzdanje.

Milanović D. i Milanović M. (1992) u svom radu sportske aktivnosti određuju kao područje ispunjenja dječjih primarnih potreba. Razradili su i objasnili svoju tezu kroz humanističku teoriju ličnosti od Maslowa. Ova teorija govori o tome kako svaka osoba ima ciljeve u životu koje želi ostvariti, a kada osoba ostvari svoj cilj osjeća se nagrađeno, vrijedno i daje mu poticaj za nastaviti dalje. Maslow je potrebe posložio hijerarhijski, a na prvom mjestu nalaze se biološke funkcije u koju spada i kretanje jer je to jedna od osnovnih vitalnih potreba. Sportska aktivnost za razliku od drugih vještina (glazba, slikarstvo i sl.) stvara temelj za preživljavanje. Bitno je zadovoljenje dječjih potreba točno kako su hijerarhijski raspoređeni, dijete prije svega treba zadovoljiti potrebu za kretanjem i sigurnošću, zatim za ljubavlju i pripadanjem i na kraju za samopoštovanjem i samoaktualizacijom. Ako proces treninga ne prati njegovo zadovoljenje potreba ovim redom, dijete neće napredovati i teško će pratiti zahtjeve koji se ispred njega stavljaju unatoč talentu koji posjeduje.

Da bi kod djeteta razvili sportski stav treba ih učiti nekoliko stvari: svaki uloženi trud je bitan, bilo na treningu ili natjecanju; objasniti im kako samopouzdanje steći kroz zalaganje koje je pod kontrolom, a ne kroz rezultate na natjecanjima koje nemaju pod kontrolom; umanjivanje stresa kroz prikaz natjecanja kao manifestacije za predstavljanje do sad naučenih vještina i da uvijek mogu nešto naučiti kroz razmjenu znanja s drugom djecom; proširiti značenje riječi „uspjeh“ tj. objasniti im kako uspjeh nisu samo brojke i rezultati već i ostvarivanje pametnih ciljeva, trud i nove vještine koje su naučili (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Sindik i Brčić (2012) uz sve navedeno naglašavaju važnost odabira sporta od strane djeteta jer tako ostvaruje svoju potrebu za slobodom. Djecu u sportu najviše privlači razonoda, zabava, mogućnost opuštanja, oni sport smatraju igrom. Ekipna sportska aktivnost pozitivno utječe na

djecu i njihove socio-emocionalne potrebe, a najviše potrebu za pripadanjem. Kroz treninge i natjecanja uče se socijalizaciji, prilagođavanju, empatiji.

Kada se priča o emocijama djecu treba naučiti kako kontrolirati tj. upravljati emocijama, to nije jednostavan proces koji je jednokratn, ali s vremenom postaje automatiziran. Emocijama se upravlja kontrolirajući fiziološke procese, usmjeravajući misli, kontroliranjem ponašanja. Misli su te koje izazivaju određenu emociju koja će na kraju manifestirati se kroz ponašanje. Fiziologiju je najlakše objasniti kroz primjer osjećaja gladi i umora, emotivna kontrola je tada teža te moramo uložiti puno više truda za regulaciju ponašanja (Kotzmuth, Čerenšek, 2019).

U fazi inicijacije dijete razvija odnos prema suigračima, trenerima i sportu, a najbitnije je zadovoljiti dječju potrebu za igrom, naučiti ih poštenoj igri i važnosti poštivanja pravila, naučiti osnovne tehnike, usaditi pravilne navike kao što su samodisciplina, urednost, točnost, higijenske navike i sl. (Foretić, Bjelajac, 2009).

Socijalizacija je vrlo bitna od malih nogu, a sport se smatra sredstvom socijalizacije upravo zbog masovnosti te lakšeg uključivanja u stvarni svijet. Vremenom sport je postao i dijelom odgojno-obrazovnog ciklusa koji u suradnji s roditeljima ima najvažniju ulogu u socijalizaciji djeteta (Bjelajac, 2006).

Isto tako možemo pronaći teorije da sport može izazvati podjele te protivljenje moderizacijskim vrijednostima. Za djecu sportaše se često zna reći kako žive u svom mikrokozmosu gdje usvajaju vještine koje će ih napraviti društveno uspješnima i prihvaćenima (Žugić, 2000).

3.2. Negativne strane bavljenja sportskom aktivnošću u mladoj dobi

Stresna svakodnevnica, ubrzani ritam života utječe i na djecu suočavajući ih sa ranim odvajanjem djece od najbližih. Djeca mijenjaju dnevno više okruženja, rani odlazak u vrtić te boravak od deset sati u njemu, nerijetko zbog obaveza roditelja po djecu dolaze susjedi ili prijatelji još ako uz sve to pribrojimo izvanvrtićku aktivnost dijete ne dolazi u svoj dom prije večeri. Treba osvijestiti da djeca kao i odrasli proživljavaju stresove, a takav dnevni ritam za dijete predškolske dobi može biti izvori emocionalnih i zdravstvenih stresova (Stoppard, 2004).

Predškolska dob tumači se kao najvažnija u stvaranju osnova koje će kasnije odrediti navike čovjeka te odredit njegove osnovne crte ličnosti. U ovom razdoblju još uvijek se djeca

organizirano manje uključuju u sportske aktivnosti, a aktivniji kreću biti u petoj i šestoj godini. Često se postavlja pitanje koliko djeca mogu pratiti ritam dana u kojem je veći dio dana u vrtiću u igri s djecom i u raznim aktivnostima, a zatim u izvanvrtićkim aktivnostima. Odnosno mogu li oni izdržati sve te psihičke, fizičke i intelektualne napore. Naravno svako je dijete individua za sebe pa tako i u ovoj situaciji, roditelj je tu glavni procjenitelj djetetovih sposobnosti, a posebno u kasnijoj dobi kada dolazi škola i sve obaveze vezane za nju (Karković, 1998).

Nije tajna i to da sport ima svoje negativne strane kao što su pedagogija nasilja, posebno važan imperativ pobjede bez obzira na cijenu, kompetativnost koja dovodi viđenje igre kao stimulaciju rata (Žugić, 2000). Milanović D. i Milanović M. (1992) upozoravaju kako u novim vremenima ono što je negativno i nedozvoljeno postaje upravo poželjno ponašanje unutar društva u kojem sudjeluju djeca. Zbog toga se često uspješna djeca priključuju osrednjoj ili neambicioznoj grupi vršnjaka zbog straha od izbacivanja iz društva. Zbog raznih utjecaja medija, a posebno zapadnih kultura, kod djece je sve veći trend bit drugačiji, ali ne u pozitivnom već u negativnom smislu i na taj način stječe se popularnost.

Odgovornost odraslih je naučiti djecu na važnost odnosa s drugim ljudima, naučiti ga empatiji te usmjerenosti na druge. Na taj način lako će biti prihvaćeno i lakše će stvarati prijateljstva. Asocijalna ponašanja, nemar prema drugima u današnjem svijetu ne prolaze nekažnjeno s toga je vrlo važno ispraviti neželjena ponašanja kako ne bi ugrozilo pripadnost djeteta nekoj ekipi (Stoppard, 2004).

U sportu je disciplina važan faktor, a dobiva se postavljanjem granica. Granice su predstavljene često kao nepoželjne što je zabluda, dijete bez granica je izgubljeno te ne zna do koje mjere može ići u svom ponašanju. Djeca se neoblikovani materijal, nisu dobri ni zločesti već onakvi kakvo je ponašanje potkrepljeno od strane njihove okoline. Spomenuta potkrepljenja mogu biti negativna, ali i pozitivna koja se često se zaboravljaju dati nakon dobrog ponašanja jer je to „ono što se i očekuje od djeteta“. Isto to dijete sutradan može napraviti neko loše ponašanje kao što je udaranje drugog djeteta na terenu, ne ignorira se, kažnjava se i priča se o tome, ali isto tako dobiva veliku pažnju koja mu može biti poticaj i potkrepljenje za ponovno loše ponašanje. Zaključno s ranije spomenutim, nepoželjna ponašanja ne treba ignorirati, ali češće treba ona poželjna pohvaliti (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Propitkuje se i model društvenog ponašanja koji djeca sportom dobiju te pokornost sustavnom poretku koji se ogleda kroz sankcije te postavljena pravila od strane nepristranog autoriteta. Postavljaju se pitanja: „Da li smatramo kompetenciju vrlinom?“ „Da li uspješnost ima cijenu

pod takvim uvjetima?“ „Da li dijete ima pravo na neuspjeh?“ „Da li je sustav pokornosti i poštivanja pravila dobar za dijete?“ (Žugić 2000: 133)

Danas su djeca već u ranoj dobi ubačena u sustav velikih natjecanja iako još uvijek nisu razvili sportski stav prema treningu, natjecanju, uspjehu. Zbog toga se kod djece može javiti negativni stav i emocije poput straha, stresa, neugodan pri samom spomenu natjecanja. Ako se potrudimo kod djece prvo sportski stav razviti, a tek ga onda ga uključiti u natjecanja veća je vjerojatnost pozitivnih iskustava te stvaranja sportske karijere i u odrasloj dobi. (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Stošić (2011) naglašava kako se svakodnevno krše mjere dječje zaštite iako su djeca danas najzaštićenija u društvu pravnim, socijalnim i društvenim mjerama. Česta je situacija u kojoj se djeca koriste kao sredstvo odraslih za ostvarivanje rezultata na natjecanjima ne uzimajući u obzir dječje zdravlje, rast i razvoj. Dječji je organizam u tom razdoblju jako ranjiv, te je laka meta za razne bolesti ili ozljede. Zbog svega navedenog potrebno je stalno praćenje djece tijekom razvoja i to sve fiziološke, anatomske-morfološke, socijalne i psihičke promjene. Zdravstveni nadzor djeteta je imperativ za svako dijete koje se uključuje i bavi sportom neovisno o veličini sportskog kolektiva i određenim ciljevima. Zdravlje sportaša treba biti temeljna konstanta od prvog dana do osvojenih velikih natjecanja.

Nepoželjno je opteretiti ih kompliciranim taktičkim i tehničkim izvedbama koje djeca ne mogu razumjeti dobro ili forsirati funkcionalne i motoričke sposobnosti koje dijete ne može razviti zbog faze razvoja u kojoj je u tom trenu (Foretić, Bjelajac, 2009). U inicijacijskoj fazi naglasak bi trebao biti na zabavi i igri te treningu niskog intenziteta. Izvedba treninga treba težiti raznolikosti i kreativnosti sa naglaskom na igru, a ne pobjedu. Što je dijete zrelije i bolje napreduje to se ozbiljnost i težina treninga povećava. Djeca takve dobi na treningu ili natjecanju teško poprate psihološke i tjelesne zahtjeve (Foretić i Bjelajac, 2009)

Bavljenje sportom za dijete predstavlja izazov zbog toga je važna kvalitetna podrška roditelja i drugih koji su uključeni u aktivnost. Dijete se kroz sportske aktivnosti susreće i sa stresom zbog straha od neuspjeha, javnog nastupa ili uzbuđenja što dovodi do natjecateljske anksioznosti. Neki od uzroka anksioznosti su: indirektna i direktna očekivanja roditelja, vlastita nerealna očekivanja, prijašnja iskustva koja su negativna, nedostatak iskustva samim tim i sigurnosti, izvor motivacije koji je u radu prije spomenut, manjak kontrole, neadekvatna priprema, nedostatak jasnih uputa (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Postoje razni neizravni utjecaji spola na rast i razvoj koje određuje okolina. Društveni pritisak vrši se na dijete od samog rođenja kako bi se prilagodilo kulturno prihvaćenim navikama svoga spola. Kada je u pitanju fizički razvoj djevojčice tu prednjače te se brže razvijaju i ranije sazriju, njihov razvoj je predvidljiviji i pravilniji. U predškolskoj dobi djevojčice su uspješnije u skakanju, ravnoteži i ritmičkim pokretima dok su dječaci kasnijoj dobi bolja u bacanju, trčanju i skakanju zbog većeg razvoja srca i pluća što dovodi do većeg kapaciteta prenošenja kisika (Stoppard, 2004)

Svi koji sudjeluju u razvoju djeteta trebaju veliku pažnju posvetiti stereotipima ženskih i muških uloga koji ponekad služe kao uputa za odgoj djeteta od rane dobi učeći djecu kako se ponašati, osjećati i razmišljati po modelu stereotipa što koči individualni razvoj djeteta. Ravnopravnost spolova pruža mnoštvo mogućnosti za samoostvarenje. Svako dijete muško ili žensko treba se poticati u ostvarivanju svojih punih potencijala u aktivnostima kojim se želi baviti bez negativnih osjećaja. Djevojčice treba dodatno poticati da budu snažan i hrabre, a dječake da pokažu pažnju i nježnost (Stoppard, 2004).

Pravi uspjeh u sportu postiže se tek nakon što dijete osjeti zadovoljstvo i sreću. To je teško ostvariti ako nam je negativni perfekcionizam jedan od osobina ličnosti. Zadovoljstvo ne može dijete osjetiti ako ga njegova negativna osobnost dovodi do natjecateljske anksioznosti, depresije i na kraju niskog samopouzdanja. Način na koji će dijete prihvatiti pobjedu ili poraz te sam proces koji prolazi proživljavanjem istog pokazatelj nam je budućeg razvoja (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Zbog održivosti interaktivnosti u odnosima među tjelesnog odgoja i socijalizacije, trebalo bi za u buduću korigirati „greške u koracima“ te ispraviti rad socijalizacijskih ustanova i njihovih aktera (Žugić, 2000). Poželjno je da dijete ima podršku roditelja da jednog dana postane uspješan sportaš, ali je bitno napomenuti koliko je opasna kriva roditeljska procjena ili stav zbog velike ambicije ili neznanja što može dovesti do negativnih posljedica za razvoj njihova djeteta (Kraković, 1998).

Neophodno je da glavni subjekti procesa promjene svoju krutost i nefleksibilnost u tjelovježbi i sportu, a u njih spadaju pedagozi raznih profila, treneri, nastavnici tjelesnog odgoja, kineziolozi. Svaki akter trebao bi prilagoditi svoj rad optimalnom razvitku pojedinaca. Također je važno stvoriti partnerski odnos roditelja i aktera u sportskoj aktivnosti te unaprijediti komunikaciju i suradnju. Roditelji mogu pomoći u psihološkim i materijalnim čimbenicima koji su vezani i uz kućni odgoj. Potrebno je prepoznati i cilj uključivanja u sportsku aktivnost

da bi mogli što bolje odgovoriti na potrebe (Žugić 2000: 135). Sportski akteri trebaju biti svjesni svih dobrobiti koje sport donosi, najmanje bitni su rezultati, ne smije se zaboraviti kako djeca ne služe sportu, već sport služi djeci (Šikić, 1993)!

3.3. Izazov odrastanja u sportskom okruženju

Izbor sporta za dijete poprilično je zahtjevna stvar jer ne postoje točno određene karakteristike djeteta za prepoznavanje darovitosti u jednom sportu. U praksi se spominje nekoliko razloga zbog kojih dijete odabire neki sport, a to mogu biti: samostalni odabir nakon utjecaja vršnjaka, gledanja na televiziji uspješnih sportaša, čitajući sportske novine; odabir roditelja koji nameću svom djetetu sport kojim su se i sami bavili ali nisu ostvarili svoje ambicije, u društvu je to poznao kao ostvarivanje svojih ambicija preko djeteta; zajednički odabir odnosi se na biranje sporta koje djetetu najbolje odgovara s obzirom na njegove mogućnosti; prijavom na testiranje sposobnosti za određeni sport. Najgori odabir sporta je onaj na račun roditeljevih promašaja i neispunjenih ambicija, dok je najbolji oblik testiranja. Mana testiranja je ta što se rijetko ili nikada ne provodi u osnovnim školama, već samo u ponekim klubovima, popu tenisa, gdje dijete odmah nakon testiranja sazna da li ima potencijala razvijati se u tom sportskom smjeru (Karković, 1998).

Foretić i Bjelajac (2009) u svom radu opisuju početni period treniranja djeteta tj. fazu inicijacije od 6. do 11. godine. Napominju kako je teško naznačiti dobnu granicu zbog individualnih obilježja djeteta jer se svako dijete različito razvija. S obzirom na to tu su pojedinačna obilježja kao što su anatomska dob što označava morfološke značajke, zatim biološka dob koja se odnosi na fiziološki razvoj organskih sustava i samih organa, i na kraju sportska dob koja nam pokazuje spremnost djeteta na sudjelovanje u raznim natjecanjima.

Selekcija djece u sportu odrađuje se uz pomoć mjerenja i ispitivanja, a uspjeh ovisi o osobinama ličnosti, fizičkim sposobnostima i intelektualnim kvalitetama. Za svaki sport je poželjna neka druga vrsta fizičke sposobnosti i osobina ličnosti, te se po tim karakteristikama bira sport koji najviše odgovara djetetu (Šikić, 1993).

Ono što je najvažnije jest pogoditi pravo vrijeme za upisivanje nekog sporta tj. svaki sport ima svoje najpogodnije vrijeme od nekoliko godina za uključivanje. Prema tome može se reći kako je dijete na plivanje najbolje upisati od 5. do 9. godine života, na košarku od 8. do 12. godine, na nogomet od 6. do 12. godine, na gimnastiku za djevojčice od 4., a za dječake od 5. godine,

džudo od 6. do 10. godine, tenis od 6. do 9. godine, veslanje od 10. do 12. godine. Primijetiti se može raznovrsnost kod razdoblja za započet određeni sport. U predškolskoj dobi bavljenje sportom može biti ograničeno psihičkim i fizičkim osobinama djeteta, se manifestiraju u: „nesposobnosti za većim i dugotrajnijim mišićnim naporima; brzom zamaranju; potrebi za čestom promjenom pokreta; nezainteresiranosti za pokrete određene tuđom voljom, a ne inicijativom djeteta; nesposobnost kontrole pokreta; zadobivanje ozljeda koje mogu stvoriti strah kod djece (Karković, 1998).“

Značajnu ulogu kod usmjeravanja mladih i u odabiru sporta ima obitelj. Ona ima velik utjecaj kako na privatnu tako i na profesionalnu orijentaciju. Društveni kao i materijalni status obitelji ima izravni status na odabir sporta pa tako djeca imućnih obitelji pohađaju elitne škole te treniraju elitne sportove poput tenisa s dobro plaćenim instruktorima, dok djeca nižeg društvenog statusa sudjeluju u masovnim sportovima kao što je nogomet (Bjelajac, 2006).

Važno je za napomenuti kako je značajan odnos između djetetove kronološke dobi i biološke dobi tj zrelosti. Biološki razvoj je varljiv te može činiti razliku kod vršnjaka čak od dvije do tri godine. Iz toga proizlazi kako svi vršnjaci nemaju u istom trenutku jednake sposobnosti s kojima bi mogli usvojiti neku tehničku razinu i postići veći rezultat. To u sportu može imati pozitivne i negativne posljedice, pozitivne mogu značiti brži uspjeh, a negativne stagnaciju u sportu i igri (Karković, 1998).

Vršnjaci putem emocionalnih instrumenata utječu na odabir sporta svog prijatelja vršnjaka. Vršnjački utjecaj ima moć do kraja školovanja, a tada se interesi mijenjaju po funkcionalnom kriteriju tj. odabiru profesije. Mass medija u suvremenom društvu ima važnu ulogu u procesu socijalizacije. Utjecaj se postiže preko novina, radija, televizije, ali najviše preko interneta te raznih kompjuterskih igrica gdje se uče kompetitivnosti, ali tu mogu skupiti i razne informacije i nova znanja o sportovima (Bjelajac, 2006).

Autor Karković (1998) nudi primjere nekoliko čimbenika koji mogu biti pokazatelji kakvu vrstu sporta odabrati. Kao psihološke čimbenike navodi anksioznost tj. strah, kočenje te funkcioniranje s malo tenzije. Zaključuje da takva djeca nemaju potencijala za borilačke sportove u kojima pronalazimo puno grubosti te su emocionalno osjetljivi. Drugi takav čimbenik je agresivnost, djeca s puno energije stvorena su za borilačke sportove kako bi svoju energiju usmjerili u pravom smjeru. Dugi važan čimbenik su morfološka obilježja od kojih su neki nasljedni, a u njih spadaju visina, težina, masno tkivo i mišićna masa. Kao treći čimbenik navode se osnovne motoričke sposobnosti što su snaga, ravnoteža, brzina, koordinacija,

fleksibilnost, preciznost i izdržljivost. Jako je bitno da roditelji uoče koje od ovih čimbenika njegovo dijete posjeduje kako bi mogli biti što precizniji u odabiru sporta. Imajući na umu raznovrsnost sportova da se zaključiti kako neki sportovi teže dobroj tehnici, drugi funkcionalnim sposobnostima, a neki morfološkim osobinama što bi značilo da za svako dijete postoji neki sport u kojem se može uspješno ostvariti ako ga dobro izabere u suradnji s roditeljima.

Može se reći da su visoka sportska postignuća rezultat višegodišnjeg trenažnog sustavnog rada. Prolazeći kroz različite razvojne faze, djeca rješavaju i posebne zadaće prilagođene trenutnom razvoju, a sve da bi se došlo do glavnog cilja što je visoki plasman na prvobitnim lokalnim i regionalnim natjecanjima, a onda i europskim i svjetskim prvenstvima. Iz toga nam proizlazi i razvojna podjela sportaša kroz koju se prati: period sportske orijentacije te osnovne pripreme, period sportske edukacije, period sportskog usavršavanja i period vrhunskog sportskog postignuća (Babić i Penev Draganov, 1997).

Više je faktora koji utječu na dobre rezultate u sportu, kao najvažnije se uvijek ističu talent i rad. U svijetu postoji stav kako za postati uspješan sportaš treba imati 10% talenta, 90% rada, želeći staviti na prvo mjesto važnost tehničkih znanja, te psihičke i fizičke spremne. Talent bez rada ne dovodi do stvaranja prave sportske „zvijezde“, ali je isto tako vidljivo kako manje talentirana osoba treba puno više truda uložiti od osobe koja u sebi ima veći talent (Kraković, 1998).

3.3.1. Sportski trokut – dijete, roditelj, trener

Kada se promatra sport u dječjoj dobi neizostavno je postojanje sportskog trokut kada je sportaš još uvijek dijete, a njega čine dijete, roditelji i trener. Svako ima svoju ulogu u trokutu, roditelji pružaju podršku i pomoć dok su treneri profesionalci koji poučavaju novim tehnikama, vještinama i disciplinama te ga priprema na sportski put (Kotzmuth i Čerenšek, 2019). U trokutu sportaša, trenera i roditelja treba vladati tolerantnost, korektnost i međusobno uvažavanje mišljenja. Neki od uzroka narušavanja dobrih odnosa mogu biti: loši sportski rezultati, loš odnos sportaša prema treningu, prestrog odnos trenera prema djetetu, gledanje na roditelja kao manje vrijednoga, trenersko apsolutno prisvajanje zasluga za postiguti uspjeh, ambicije roditelja koje nisu realne, omalovažavanje trenerove profesije od strane roditelja, utjecaj okolinski faktora na sportaša kao što su vršnjaci, televizija i slično (Karković, 1998).

Glavni zadatak trenera je da svoje znanje prenese na učenika te ga dovede do zadanog cilja. Posao trenera je stresan i zahtjevan te je pod stalnim pritiskom uprave klubova ili roditelja. Dobar i uspješan trener ima više uloga kao što su pedagog, organizator, stvaralac, autoritet, a ponekad i drugi roditelj. Podrazumijeva se kako svaki trener treba imati praktična znanja iz psihologije, fiziologije, biomehanike i pedagogije. Svo to znanje može biti uzaludno ako nema utjecaj na dijete da iz njega izvuče ono najbolje (Karković, 1998).

Foretić i Bjelajac (2009) navode kako se dijete u sport uključuje u ranoj dobi kada je još uvijek dijete ovisno o mišljenju i podršci roditelja. To ne treba biti problem ako roditelj prihvaća odgojnu bit sporta i nema nikakvu sumnju u rad trenera. Prvi problemi se najčešće javljaju s prvim natjecanjima.

Roditelji često imaju nerealna očekivanja o vremenu koje je potrebno za ostvarivanje dobrih iskustava. Kada to određeno vrijeme prođe, krenu frustracije prema treneru, ali prije toga kreće „ulizivanje“ treneru kako bi djetetu tako možda osigurali bolji tretman te prednost nad drugom djecom. Naravno, trener je taj koji bi se trebao ponijeti profesionalno te odnos s roditeljem držat na profesionalnoj razini (Karković, 1998).

Ključni faktor uspješne suradnje je u kvalitetnoj otvorenoj komunikaciji, konstruktivnim kritikama s obje strane i spremnost na kompromis s ciljem da se nađe najbolje rješenje za dijete. Kako u drugim sferama života tako i u sportu zna doći do nesuglasica, ali tada se treba sjetiti kako je upravo roditelj model svom djetetu te da će ono ponoviti ponašanje i način svladavanja problema s trenerom. Važno je da se poštuje trenerov autoritet te uvažava njegovo profesionalno mišljenje, nije dobro odgađati razgovor te pustiti da situacija eskalira, treba najaviti sastanak na vrijeme. Ponekad je teško ostati objektivan kada je vlastito dijete u pitanju i zato trebamo prihvatiti i mišljenje drugih objektivnijih osoba (trenera/učitelja), ali treba i dijete pripremiti te ga osnažiti da prihvati konstruktivnu kritiku kao i da bude samokritičan oko svog ulaganja u aktivnost. U slučaju izostanka komunikacije i ulaganja veća je šansa izostanka rezultata (Kotzmuth i Čerenšek, 2019)!

Mali sportaši već u vrijeme predškolske dobi stavljaju na sebe opterećenje koliko su uspješni na treningu i na natjecanjima. Najveće psihičko opterećenje je ipak pritisak okoline, a na temelju raznih istraživanja autorice Brigitt Schellenberg napravljen je popis pozitivnih i negativnih socijalnih uvjeta. Pozitivni su dobar odnos s trenerom, pozitivan odnos roditelja prema sportskim aktivnostima, dobra socijalna situacija u obitelji, naklonost gledatelja, trenerovo uvažavanje, uvažavanje kolega prijatelja sportaša, ugodni odnosi unutar grupe koja

zajedno trenira. Negativni uvjeti su loši odnosi unutar obitelji, loši nepodržavajući uvjeti unutar skupine koja trenira, negativni stav prema sportu od strane roditelja. Prihvaćajući odnose koji vladaju u sportu, roditelji će imati objektivniji pristup prema sportašu tj. svom djetetu i cijeloj sportskoj okolini (Karković, 1998)

3.3.2. Roditelj i dijete sportaš

Kako navodi Karković (1998: 5), prije 20 godina jedan poznati plivački trener je izjavio: „Roditelji, to su naša najveća potpora!...Roditelji, to su naše najveće poteškoće!...“ Možemo reći da ova izjava vrijedi i za današnje vrijeme. Sve više djece kreće na neku vrstu treninga u dobi između 6. i 12. godine i zbog toga je uključenost roditelja neizbježna.

Roditeljstvo je jako težak posao, potrebno je jako puno strpljenja u komunikaciji kao i gušenje vlastitih stavova i interesa za dobrobit djeteta. Rezultat dominantnog stava roditelja, u kojem roditelj smatra da znam najbolje te da djetetovo mišljenje nije važno, je dijete koje nema potrebu otvoriti se i reći što ga zanima. Autoritativan stav roditelja je poželjan u sportskim aktivnostima, a on označava roditelja koji daje znanje koje sam posjeduje, ali je i dalje spreman poslušati djetetove stavove i mišljenja. Djeca takvih roditelja puna su samopouzdanja, ne mijenjaju sportove često te postižu puno bolje rezultate u natjecanjima (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Stav roditelja prema roditeljstvu općenito na velike utječu na rast i razvoj djeteta. Pomaže ako roditelji nemaju idealnu sliku djeteta te velika očekivanja od njih. Kad se stvori idealna slika o djetetu „iz snova“ može se dovesti u opasnost od razočarenja i neprihvatljivih ponašanja prema djetetu koje ne ispunjuje očekivanja. Najvažnije je dijete odgojiti u realnom svijetu te mu prikazati realne ciljeve da njegova slika o samom sebi ostane što pozitivnija, samopouzdanija. Dijete se ne smije ukalupiti, oko njega se na taj način stvori okolina koja je ograničavajuća, obeshrabrujuća te neće doći do razvoja njegove samostalnosti. Važno je znati i djetetove faze razvoja te što sve može određena faza donijeti, kod odabira sporta razvojne faze su jako bitne jer je u sportu bitan *timing* (Stoppard, 2004).

Isticanje važnosti komunikacije roditelja i djece nikada ne može biti pretjerano. Bez pravoga uloga u komunikaciju i odnos s djecom ne možemo poznavati na pravi način interese djece, a samim time im ne možemo ni pomoći u osnaživanju potencijala i interesa. Kako bi bolje razumjeli unutrašnje procese djeteta neka od pitanja koja se mogu postaviti su: Što bi želio

postići? Što voliš raditi, a što ne? Što očekuješ od mene? Što očekuješ od sebe? (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Foretić i Bjelajac (2009) smatraju kako svaki roditelj ne razumje socijalnu i odgojnu ulogu sporta te su naveli 2 tipa roditelja s obzirom na razumijevanje sporta u inicijacijskoj fazi treniranja. Na prvom mjestu su sportski razumni roditelji koji u potpunosti vjeruju treneru, daju mu ravnopravnu ulogu u odgoju djeteta, te ne narušavaju njegov autoritet, jasna im je razlika između uspjeha i natjecateljskog rezultata. Na drugom mjestu je sportski nerazuman roditelj koji ima pogrešno shvaćanje uloge sporta, često je u raspravama s trenerom, a kada dođe do većeg neslaganja mijenja trenera i klubove. Takav roditelj nanosi štetu svom djetetu zbog grubosti i prevelikih očekivanja. Ovakav tip roditelja ne radi problem samo svom djetetu već i ostalom sportskom okruženju.

Karković (1998) navodi nekoliko vrsta roditelja mladog sportaša s kojima se susretao kroz praksu: miran čovjek – osoba koja je okupirana svojim poslom, ne vrši pritisak na dijete, dostupan je djetetu i klubu kada je potrebna pomoć; veliki funkcionar – roditelj kojem je sport jako bitan, dijete mu postiže izvrsne uspjehe, a može čak vršiti neku funkciju u klubu; funkcionar profiter – osoba koja će učiniti sve da dijete dobije što bolji tretman unutar kluba pa je spreman i ugurati se u klub kako bi mogao upravljati sudionicima procesa; veseljak – najvažnije mu je da je dijete u sigurnoj okolini, sa svime se slaže i sve mu odgovara, potiče slavlja i druženja; brundalo – roditelj kojem ništa ne odgovara, ali isto tako ne želi angažman unutar kluba da bi nešto promijenio; eksplozivac – pokazuju jake emocije kod uspjeha i neuspjeha djece, takve reakcije su kratkotrajne pa nisu prevelik psihološki utjecaj na dijete; parader – kada dijete doživi uspjeh razglasit će to svima, a nakon prvih neuspjeha povuče se i postaje neprimjetan; novi fosil – osoba koja ima doticaj sa sportom iz mladosti pa svoje ideje i filozofije pokušava progurati u klub; stari znalac – na pozitivan način svoje sportsko iskustvo prenosi na dijete u skladu s njegovim mogućnostima; stručnjak – radi protiv trenera, utječe na druge roditelje, nije svjestan mogućnosti svoga djeteta.

Jako je bitno da dijete ima dobar odnos s roditeljima jer je on ključan čimbenik u pružanju podrške da dijete zadrži interes u nekoj aktivnosti nakon uspjeha i neuspjeha. Može se reći da na odnos utječe više faktora kao što su: fleksibilnost, stav, kreativnost, znanje, komunikacijske vještine uz svakodnevni kontakt s djetetom (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Kao plivački trener autor Karković (1998) napominje kako je u praksi puno puta čuo od roditelja kako je upisivanje djece na sport te praćenje djeteta velika roditeljska žrtva ili kako

oni ne žele da njihova djeca postanu vrhunski sportaši. Najčešće su to bili oni roditelji čija djeca nisu donosila velike uspjehe i imali neku veću zainteresiranost za sport. U međuvremenu se dogodi veća aktivnost djeteta i dobri rezultati, a roditelji se zatim „zagriju“ za uspjehe i dijete drugačije krenu percipirati. Istina je zapravo kako roditelj ne može odlučiti pri upisu djeteta na aktivnost hoće li ono biti uspješno ili ne i do koje granice će ono ići, a isto tako sve što pruža sreću djetetu mora biti vrijedno roditeljske žrtve (Karković, 1998).

U urbanim sredinama djeca se teško organiziraju u neformalne skupine za ostvarenje neke tjelesne aktivnosti. Oni su najčešće uključeni u organizirane aktivnosti koje se odrađuju u određenom terminu, a često i van mjesta stanovanja. Zbog toga je potrebna dobra organizacija ne samo djece već i odraslih jer su upravo oni u službi prijevoza što se odražava na funkcioniranje cijele obitelji (Šikić, 1993).

Roditeljska „žrtva“ koju autor više puta spominje u radu sastoji se od: prijevoza s lokacije na lokaciju do djetetove samostalnosti; veća angažiranost u organizaciji vremena i drugih obaveza; osiguravanje pravilne prehrane; sudjelovanje i partnerski odnos sa trenerom u organizaciji putovanja i natjecanja; veće materijalno izdavanje; odricanje i odustajanje od vlastitih aktivnosti i gubitak vlastitog slobodnog vremena u svrhu zadovoljenja dječjih potreba (Karković, 1998).

Savjeti za kvalitetniju komunikaciju roditelja i djeteta: - najvažnije je čuti dijete tj. dati djetetu priliku da podjeli s nama, bez da ga prekidamo i bez suvišnih pitanja, svoje misli, želje i osjećaje; - kada govorimo o pitanjima, ona trebaju biti otvorena, (npr. nećemo pitati „Jesi li tužan?“ već „Kako se osjećaš?“); - treba biti otvorenog uma kod dijeljenja savjeta uzimajući u obzir i to da se vremena mijenjaju samim tim i postavke aktivnosti koje su vrijedile prije i sada; - ne treba pretjerivati u poticanju djeteta kroz superlative (najbolji, najsavršeniji, najuspješniji) te isključivo govoriti samo o pobjedama, treba mu podrška u cijelom procesu bez obzira na krajnji rezultat. Sastavni dio učenja i odrastanja je poraz te se upravo u njemu krije poticaj za bolju budućnost.; - Lijepo je kada roditelj dijeli veliki interes za djetetove aktivnosti, ali je bitno poštovati trenera kao profesionalnu osobu, isto se može reći i za učitelja u školi ili bilo koju drugu aktivnost. Razgovorom odraslih ispred djeteta, u kojem se umanjuje stručnost i vrijednost trenera, dovodi do opadanja autoriteta tj. dijete po tom modelu uči obezvrijediti autoritet odrasle osobe.; - I zadnji savjet je već prije spomenut u radu, a to je obavezna pohvala djetetu nakon dobro odrađenog posla bez obzira na rezultat. Uvijek treba naglasiti da uspjeh nije određeno na koje treba stići već putovanje puno uspona i padova, ulaganja i uživanja (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

3.4. Motivacija unutar sporta

Bitan skriveni faktor u svijetu sporta je motivacija, upravo je motivacija naš glavni pokretač u životu pa tako i u sportu, često se naziva i procesom budućnosti. Ona je podložna promjenama, kompleksna, individualna, skrivena i višedimenzionalna. „Motivacija je složen proces pod izravnim utjecajem pojedinca i neizravnim utjecajem okoline o kojem zaključujemo opažajući ponašanje“ (Kotzmuth i Čerenšek, 2019:52). Bogdan i Babačić (2015) motivaciju objašnjavaju kao skupinu pozitivnih nagona koje pojedinac ima kako bi ostvari svoj zadani cilj.

Cilj roditelja i okoline nije u tome da dijete bude motivirano samo za ostvarenje velikih ciljeva, već da od djeteta napravimo samopouzdanu osobu koje teži samoostvarenju bez obzira na prepreke i rezultate te da posebno kod neuspjeha nađe poticaj za daljnji nastavak. Najčešće zablude o motivaciji su: roditelji motiviraju dijete, mi mijenjamo ljude, mi možemo potaknuti ljubav prema izobrazbi, sportu i umjetnosti, motivacija je jednostavan proces. Mnogi faktori utječu na motivaciju, ali njome upravlja isključivo pojedinac. Značajnu ulogu imaju roditelji koji potiču djecu te im omogućuju određene alate što dovodi do samomotivacije djece. Da bi pravilno poticali djecu potrebno je poznavati dijete kao individuu, a ne kao zbir mentalnih, funkcionalnih, i motoričkih prednosti i nedostataka (Kotzmuth i Čerenšek, 2019). Bogdan i Babačić (2015) prema Horga (1993) upozoravaju na važnost motivacije kao glavnog čimbenika za ostvarenje dobrog rezultata. Ako motivacija izostane, bez obzira na znanje i vještine, rezultata neće biti.

Dijete se može motivirati unutrašnjim i vanjskim motivima koji formiraju intenzitet i smjer procesa motivacije, a to mogu biti vrijednosti, ideje, ljudi, stvari, nagrade, kazne (Kotzmuth i Čerenšek, 2019). Bogdan i Babačić (2015) dijele motivaciju na intrinzičnu i ekstrinzičnu. Unutrašnja motivacija kod djece još je kompleksnija nego kod odraslih, da bi ih bolje razumjeli postoje određena pitanja koja bi trebala pokazati koja je pozadina motivacije. Istraživanja su pokazala kako se djeca u velikom broju bave nekim sportom ili aktivnošću u svrhu zadovoljstva njegovih roditelja, a ne zbog svog interesa ili ljubavi prema aktivnosti (Kotzmuth i Čerenšek, 2019). Možemo reći kako je neprihvatljivo ponašanje roditelja i subjektivno gledanje na sposobnosti, vrijednosti i mogućnosti djeteta te roditeljske pretjerane ambicije (Karković, 1998).

Unutrašnja motivacija predstavlja dugoročnost u aktivnosti, ako se dijete oslanja samo na vanjsku motivaciju njegov angažman će s vremenom splasnuti. Primjeri unutrašnje motivacije su: zdravlje, osjećaj zadovoljstva, osjećaj postignuća, rušenje barijera, usklađenost s osobnim

uvjerenjima. Postoje nažalost i negativne strane unutrašnje motivacije u određenim razvojnim razdobljima vezani za druge kompetencije koje dijete želi ostvariti, a što se kosi sa treningom, učenjem i odricanjem zbog istog. Primjerice, dijete je svjesno već uložnog truda i odricanja, ali mu jako važan postaje društveni život za koji nema vremena zbog fizičkog umora ili tempa života. Unutrašnja motivacija predstavlja dugoročnost u aktivnosti, ako se dijete oslanja samo na vanjsku motivaciju njegov angažman će s vremenom splasnuti. Primjeri unutrašnje motivacije su: zdravlje, osjećaj zadovoljstva, osjećaj postignuća, rušenje barijera, usklađenost s osobnim uvjerenjima. Postoje nažalost i negativne strane unutrašnje motivacije u određenim razvojnim razdobljima vezani za druge kompetencije koje dijete želi ostvariti, a što se kosi sa treningom, učenjem i odricanjem zbog istog. Primjerice, dijete je svjesno već uložnog truda i odricanja, ali mu jako važan postaje društveni život za koji nema vremena zbog fizičkog umora ili tempa života. (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Djeca su tada još uvijek u fazi egocentričnosti i za vrijeme igre traže rješenja koje bi dijete kao pojedinca stavilo u prvi plan iako je timski sport u pitanju. Nasuprot toga natjecanja na djecu mogu utjecati jako stresno ako ne ostvare dobre rezultate (Foretić i Bjelajac, 2009).

Vanjska motivacija je značajna u procesu, ali ne i dugoročna te se promatra kroz novac, slavu, uspjehe, nagrade, pohvale. Kada se priča o negativnim stranama vanjske motivacije kao glavna se izdvaja nagrada jer često baš ona preusmjerava sa početne unutrašnje motivacije (strast prema sportu) na privlačnost nagrada. Na temu učinkovitosti nagrade i kazne napravljena su mnoga istraživanja te je najčešći zaključak da nagrada bolje djeluje od kazne. Također su istraživanja pokazala kako dijete s vremenom postaje ravnodušno na taj način potkrjepljenja te nakon nekog vremena postaju ravnodušni. Vanjska motivacija ne promatra se samo u negativnom smislu, ona je pozitivna ako se koristi u pravodobnim situacijama i za jačanje unutrašnje motivacije (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

Košir (2023) također promatra vanjsku motivaciju kao poticaj za daljnji rad, tu posebno naglašava ulogu trenera koji je glavni motivator. Kroz rad trener treba koristiti što više pozitivnih motivacija te izbjegavati one negativne kao što su kažnjavanje, baziranje na djetetovu nespretnost, ismijavanje.

Djeca danas žive u društvu kojem se cijeni i nagrađuje samo krajnji rezultat. Sam proces nije važan već koliko je dijete dalo golova, koju ocjenu je dobio ili koliko je medalja na natjecanjima osvojilo. Kada dijete koje puno truda ulaže u proces ne dođe do dobrih rezultata dolazi do obeshrabrenja da nastavi i dalje truditi se u voljenoj aktivnosti. U sportu često čujemo pojam

talent kako bitna stavka svakog sportskog dječjeg performansa, to je bio poticaj za razna istraživanja koja su pokazala da fokus na talentu umanjuje trud koji se ulaže u aktivnost. Time Notke, poznati košarkaški trener rekao je jednom: „*Hard work beats talent, when talent doesn't work hard*“ (Kotzmuth i Čerenšek, 2019: 33). Ovo se još može objasniti i na način da oslanjanje samo na talent može napraviti negativan učinak, a osobito u mlađoj dobi. Istraživanja koja su napravljena u području psihologije govore o tome kako djeca koja su pohvaljena za trud više riskiraju, biraju teže zadatke, a njihovi performansi su sve uspješniji. Već prije je spomenuto vrijeme pandemije, ali i sam sjedilački način života koji postaje sve veći problem kod dječjeg razvoja. Košir (2023) navodi i to kao jedan od razloga teškog pronalaska motivacije za bavljenje sportskom aktivnošću zbog tjelesne nespremnosti tijela.

Kod priče o motivaciji jedan od bitnih elemenata je i postavljanje cilja koje je bitno definirati u suradnji s djetetom. Ciljevi povećavaju energiju te vode do pobuđenosti, usmjeravaju pažnju i djelovanje, vode do ustrajanja u ponašanju. Uz ciljeve bitan je jako i angažman tj. ukupna količina napora i uloženog truda djeteta. Istraživanja su pokazala kako djeca koja ulažu puno truda u proces puno više osjećaju zadovoljstvo i ponos u slučaju postizanja visokih uspjeha. Sa većim angažmanom dolazi i do većeg samopouzdanja te se dijete osjeća kompetentnije u trenutku kada svoje znanje treba prezentirati. Zbog toga bi dijete trebalo poticati da na dnevnoj, ali i tjednoj razini radi samoprocjenu vlastitog angažmana što će mu dati jasnu viziju uloženog truda i onoga što je ostvarilo te će ga motivirati da se angažira još više (Kotzmuth i Čerenšek, 2019). Autor Krstin (2018) naglašava važnost svakog pojedinca za tim, ostvarivanjem postavljenog cilja pojedinac osjeća sreću i zadovoljstvo za sebe, svoje suigrače, ali i sve svoje bližnje koji ga prate i bodre na sportskom putu.

Ne postoji samo jedan alat kojim se ostvaruje motivacija kod djece. Vrlo je korisno postavljanje ciljeva, ali ako su u kombinaciji s djetetovim vrijednostima, vanjskim i unutrašnjim motivima. Dječji angažman u sportu ima mnogo pozitivnih utjecaja kao što je razvoj samopouzdanja, stjecanje fizičkih i mentalnih dobrobiti, druženje sa vršnjacima i pripadnost grupi pozitivnih društvenih vrijednosti. Nažalost se spomenuto sve više stavlja u drugi plan te se naglasak stavlja na rezultate i uspjehe zbog čega dijete sve ranije kreće s intenzivnim vježbama i treninzima. Dijete na taj način pripada ranjivoj skupini gdje se od njega traži savršena izvedba od najmanje dobi kao i uspjesi i rezultati. Roditelj je osoba od povjerenja i treba pomoći djetetu da u aktivnostima uživa te mu pružiti podršku u ostvarivanju svojih ciljeva. Najbolje će pomoći stvaranjem partnerskih odnosa kroz kvalitetnu komunikaciju. Djeca mogu osjetiti pritisak od trenera, kluba ili suigrača, ali uloga roditelja je da ga usmjeri na ispravne vrijednosti koje će mu

pomoći da izraste u samopouzdanog i zadovoljnog sportaša i na kraju odraslog čovjeka (Kotzmuth i Čerenšek, 2019).

4. ISTRAŽIVANJE: UTJECAJ SPORTA NA KULTUROLOŠKI RAZVOJ DJECE PREDŠKOSLE DOBI U SPLITSKO-DALMATINSKOJ ŽUPANIJI

- Cilj istraživanja:

Cilj istraživanja je ispitati stavove roditelja i djece predškolske dobi o bavljenju sportskim aktivnostima.

- Istraživačka pitanja:

1. Ispitati stavove roditelja o sportskim aktivnostima.
2. Ispitati značaj bavljenja sportskim aktivnostima u ranoj i predškolskoj dobi.
3. Ispitati mišljenje roditelja o načinu izboru sporta za dijete.
4. Ispitati stavove roditelja o izazovima s kojima se susreću u sportskim aktivnostima svoga djeteta.
5. Ispitati stavove djece o bavljenju sportom u predškolskoj dobi.

- Hipoteze istraživanja

H1 - Roditelji prepoznaju važnost bavljenja sportom u predškolskoj dobi.

H2 – Roditelji smatraju da se djeca trebaju baviti sportom od rane dobi.

H3 – Roditelji biraju sport za dijete u skladu s popularnosti sportova.

H4 – Roditelji se susreću s brojnim izazovima u sportu koji su odabrali za svoje dijete.

H5– Djeca imaju pozitivno mišljenje o sportu u predškolskoj dobi.

- Uzorak ispitanika:

U istraživanju će biti ispitana djeca predškolske dobi koja se bave sportskim aktivnostima i njihovi roditelji na području Splitsko-dalmatinske županije iz mjesta Split i Kaštela.

- Mjerni instrumenti

Za potrebe istraživanja konstruirani su upitnici za roditelje i djecu. Za djecu je konstruiran polustrukturirani anketni upitnik – intervju koji se sastoji od sedam pitanja, a cilj

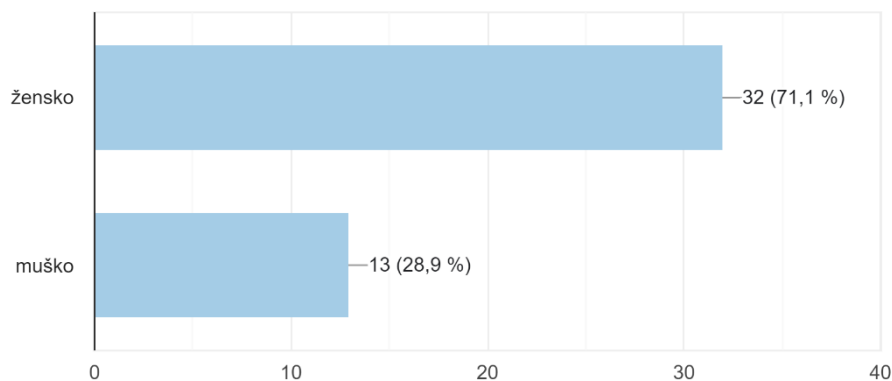
mu je ispitati stavove djece o bavljenju sportskim aktivnostima. Djeca koja su obuhvaćena istraživanjem pohađaju predškolske ustanove na području Splitsko-dalmatinske županije i u dobi su od pet do sedam godina. Za roditelje je konstruiran strukturirani anketni upitnik koji je imao za cilj ispitati roditelje o stavovima bavljenja sportskim aktivnostima. Uzorak roditelja koji će biti ispitani čine roditelji s područja Splitsko-dalmatinske županije. Anketni upitnik će se provesti putem Google Form obrasca i obrađeni pomoću Microsoft Excel programa. Anketnim upitnikom prikupit će se socio-demografska obilježja (dob, spol, razina obrazovanja), a potom slijede setovi pitanja o važnosti bavljenjem sportom i stavovima o sportskim aktivnostima. Na ponuđene tvrdnje u setovima roditelji su odgovarali u obliku Likertove skale za procjenu (od uopće se ne slažem (1) do u potpunosti se slažem (5)). Svi dobiveni podatci prikazani su tablično, grafički i literarno zbog preglednije interpretacije. Mišljenje djece i roditelja prikupljena su u lipnju 2024. godine. Podatci će se prikazati literarno, grafički i tablično radi preglednosti i interpretacije.

4.1. Socio-demografska obilježja ispitanika

4.1.1. Spol ispitanika

Označite Vaš spol

45 odgovora

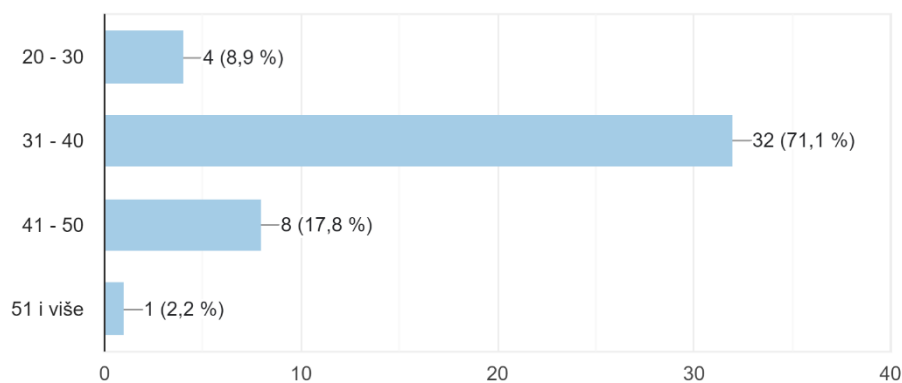
Grafikon 1 Spol ispitanika

U anketi je sudjelovalo 71,1% (N=32) ispitanika ženskog roda i 28,9% (N=13) ispitanika muškog roda.

4.1.2. Dob ispitanika

Vaša dob (označite):

45 odgovora

Grafikon 2 Dob ispitanika

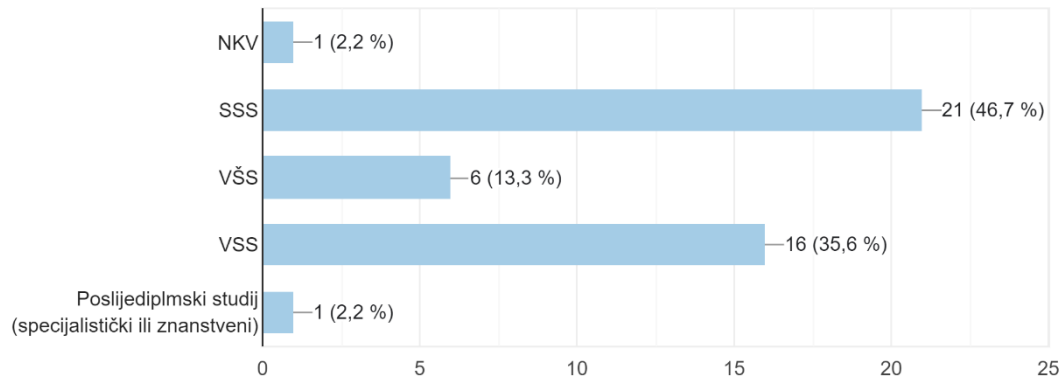
Sukladno dobivenim rezultatima, najviše ispitanika je bilo u dobi od 31 do 40 godina, njih 71.1% (N=32), a u dobi od 41 do 50 godina bilo je 17,8% (N=8) ispitanika.

Manji broj ispitanika bio je u dobi od 20 do 30 godina tek 8,9% (N=4), a najmanje s tek 2,2%(N=1) je bilo u kategoriji od 51 godine i više.

4.1.3. Stručna sprema ispitanika

Vaša razina stručne spreme (označite)

45 odgovora

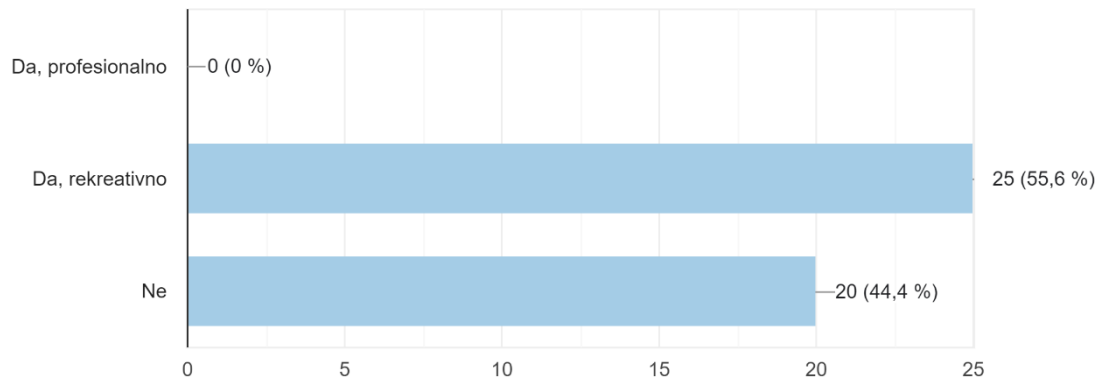
Grafikon 3 Razina stručne spreme

Dobiveni rezultati na pitanje o razini stručne spreme su: najveći broj ispitanika ima srednje školsko obrazovanje 46,7% (N=21), zatim visoku stručni spremu ima 35,6% (N=16) ispitanika i s po 2,2% (N=1) imamo nisko kvalificirane ispitanike i ispitanike sa završenim poslijediplomskim.

4.2. Bavljenje sportom

Bavite li se nekim sportom?

45 odgovora

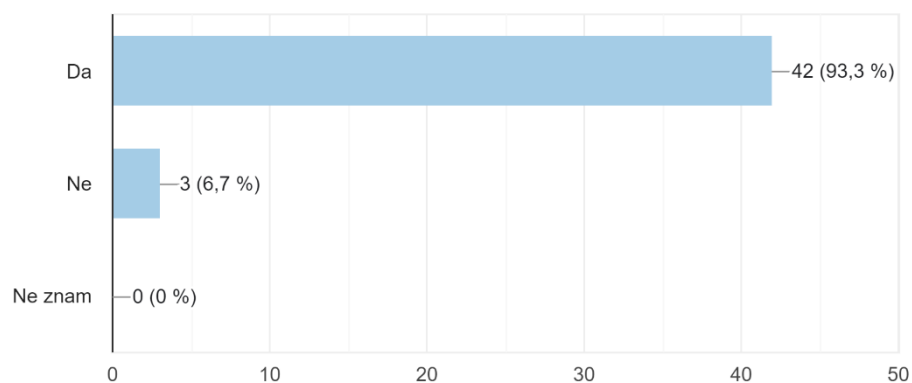
Grafikon 4 Bavljenje sportom

Bave li se roditelji sportom također je bilo pitanje u anketi, a rezultati su sljedeći: među ispitanicima nije bilo roditelja koji se profesionalno bave sportom 0% (N=0), rekreativno se sportom baci 55,6% (N=25) ispitanika, a čak 44,4% (N=20) se ne bavi sportom.

4.3. Trebaju li se djeca baviti sportom

Trebaju li se djeca rane i predškolske dobi baviti sportom ili tjelesnom aktivnošću?

45 odgovora

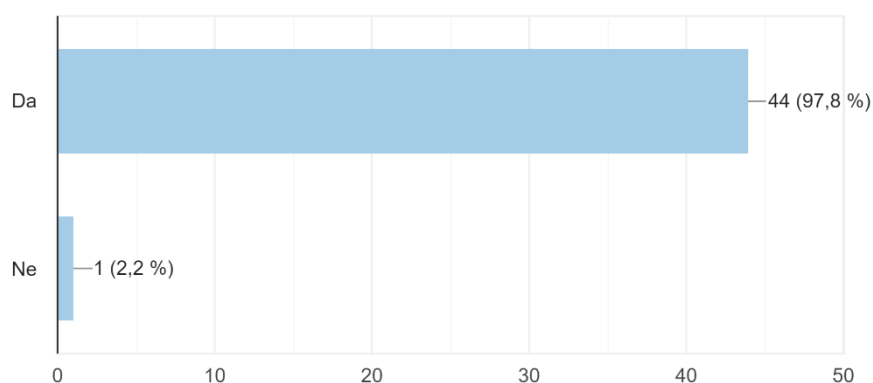
Grafikon 5 Trebaju li se djeca baviti sportom

U Grafikonu 5 prikazani su odgovori na pitanje trebaju li se djeca predškolske dobi baviti sportom, većina roditelja smatra da se djeca trebaju baviti sportom njih 93,3% (N=42), dok 6,7% (N=3) ne misli tako. Nije zabilježen niti jedan odgovor 0%(N=0) za kategoriju ne znam.

Dobiveni podatci pokazuju da se hipoteza H2 – Roditelji smatraju da se djeca trebaju baviti sportom od rane dobi potpuno ostvarila jer se s time slaže 93,3% ispitanika.

4.4. Bavi li se dijete sportom

Bavi li se Vaše dijete sportom?
45 odgovora

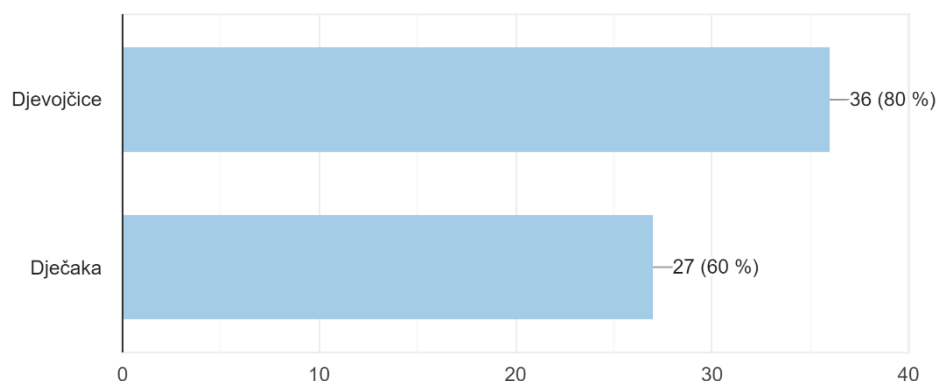
Grafikon 6 Bavi li se Vaše dijete sportom

Prema dobivenim rezultatima u Grafikonu 6 gotovo sva djeca ispitanika se bave sportom u predškolskoj dobi 97,8% (N=44) i jedan je odgovor da se dijete ispitanika ne bavi sportom 2,2% (N=1).

4.5. Roditelji dječaka ili djevojčice

Jeste li roditelj dječaka ili djevojčice?

45 odgovora

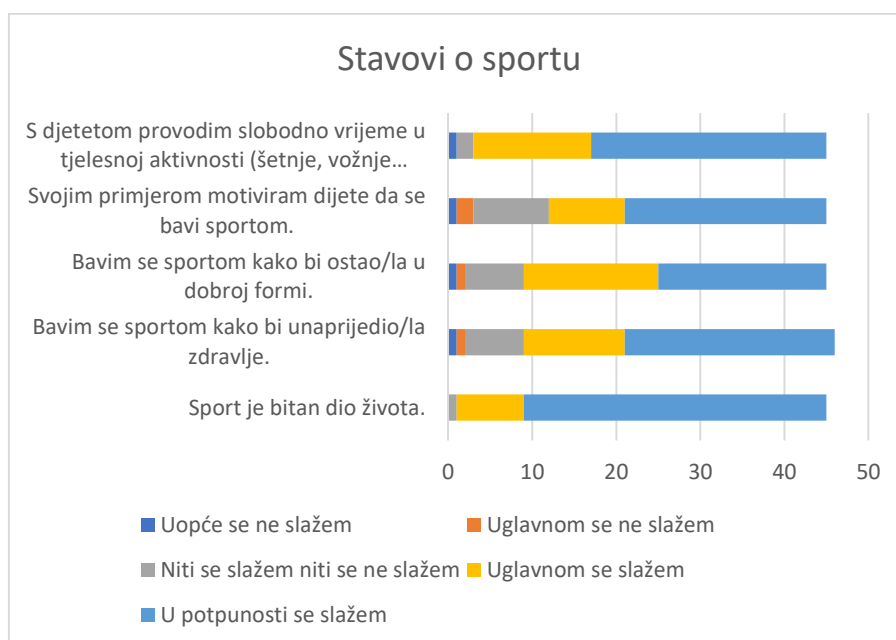
Grafikon 7 Roditelji dječaka ili djevojčice

Na ovo pitanje roditelji su mogli odabrati oba ponuđena odgovora pa su dobiveni rezultati 80% (N=36) za djevojčice i 60% (N=27) za dječake. Samo djevojčicu ima 40% (N=18) ispitanika, kao i oboje, djevojčicu i dječaka, ima 40% (N=18), a samo dječaka ima 20% (N=9) ispitanika.

4.6. Stavovi o sportu

Tablica 1 Stavovi o sportu

TVRDNJE	Stupanj učestalosti (f, %, M)										Total				
	1		2		3		4		5						
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	M		
Sport je bitan dio života.	0	0%	0	0%	1	2,2%	8	17,7%	3	6	80%	45	100%	4,77	
Bavim se sportom kako bi unaprijedio/la zdravlje.	1	2,2%	1	2,2%	7	15,5%	1	2	26,6%	2	5	44,4%	45	100%	4,37
Bavim se sportom kako bi ostao/la u dobroj formi.	1	2,2%	1	2,2%	7	15,5%	1	6	35,5%	2	0	44,4%	45	100%	4,31
Svojim primjerom motiviram dijete da se bavi sportom.	1	2,2%	2	4,4%	9	20%	9	20%	2	4	53,3%	45	100%	4,17	
S djetetom provodim slobodno vrijeme u tjelesnoj aktivnosti (šetnje, vožnje biciklom I sl.).	1	2,2%	0	0%	2	4,4%	1	4	31,1%	2	8	62,2%	45	100%	4,51

Grafikon 8 Stavovi o sportu

Za tvrdnju *Sport je bitan dio života* rezultati koji smo dobili su u kategorijama slaganja tj. gotovo se svi ispitanici slažu s tvrdnjom. U potpunosti se slažem 80% (N=36) i uglavnom se slažem 17,7% (N=8), a tek j jedan odgovor za niti se slažem niti se ne slažem što je 2,2% (N=1). Nema odgovora za uglavnom se ne slažem i uopće se ne slažem 0%(N=0).

Bavim se sportom kako bi unaprijedio/la svoje zdravlje je tvrdnja s kojom se ispitanici uglavnom slažu 26,6% (N=12) i u potpunosti slažu 52% (N=25). njih 15,5% (N=7) se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom, dok s po jednim odgovorom 2,2% (N=1) imamo tvrdnje uglavnom se ne slažem i uopće se ne slažem.

Bavim se sportom kako bi ostao/la u dobroj formi tvrdnja je s kojom se roditelji slažu i to u potpunosti se slaže 44,4% (N=20) ispitanika i uglavnom se slaže 35,5% (N=16) ispitanika. Niti se slaže niti ne slaže s tvrdnjom 15,5% (N=7). S tvrdnjom se ne slaže 4,4% (N=2) ispitanika.

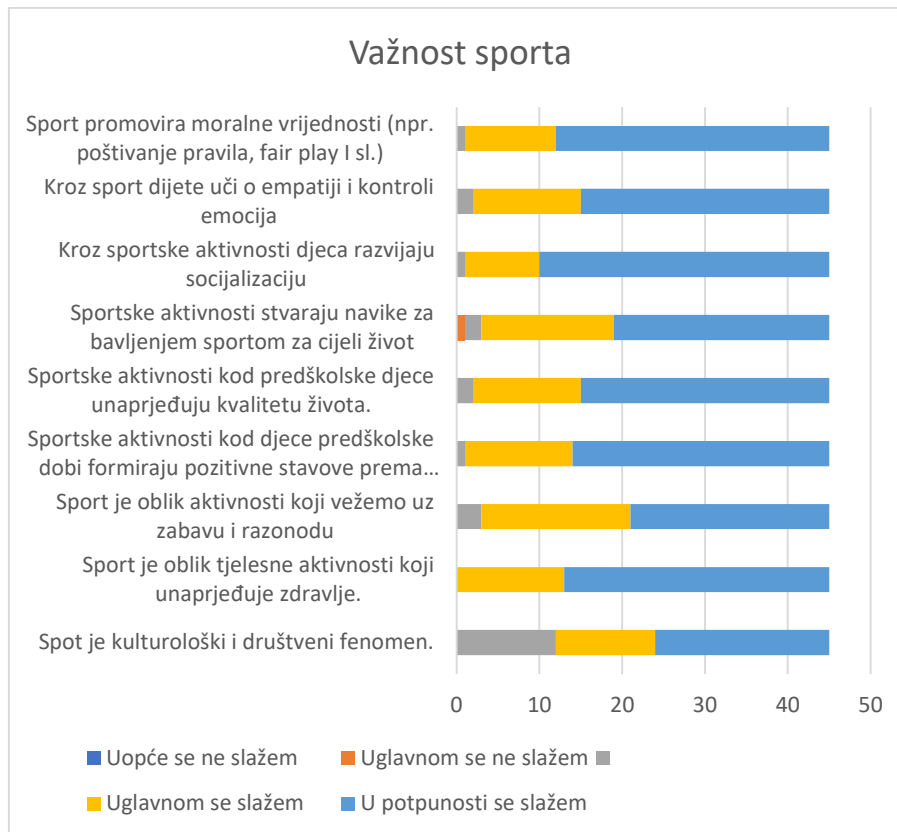
Svojim primjerom motiviram dijete da se bavi sportom je tvrdnja s kojom se 53,3% ispitanika u potpunosti slaže i uglavnom slaže 20% (N=9) ispitanika. Nekoliko ispitanika se ne slaže i to se uglavnom ne slaže 4,4% (N=2) ispitanika a uopće se ne slaže 2,2% (N=1).

Tvrdnja *S djetetom provodim slobodno vrijeme u tjelesnoj aktivnosti (šetnje, vožnje biciklom i sl.)* je s kojom se slaže 93,3% (N=42) ispitanika, njih 4,4% (N=2) se niti ne slaže niti laže, a tek 2,2% (N=1) se uopće ne slaže s tvrdnjom.

4.7. Važnost sporta

Tablica 2 Važnost sporta

TVRDNJE	Stupanj učestalosti (f, %, M)										Total		
	1		2		3		4		5				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	M
Spot je kulturološki i društveni fenomen.	0	0%	0	0%	12	26,6%	12	26,6%	21	46,6%	45	100%	4,2
Sport je oblik tjelesne aktivnosti koji unaprjeđuje zdravlje.	0	0%	0	0%	0	0%	13	28,8%	32	71,2%	45	100%	4,71
Sport je oblik aktivnosti koji vežemo uz zabavu i razonodu.	0	0%	0	0%	3	6,6%	18	40%	24	53,3%	45	100%	4,06
Sportske aktivnosti kod djece predškolske dobi formiraju pozitivne stavove prema sportu.	0	0%	0	0%	1	2,2%	13	28,8%	31	68,8%	45	100%	4,66
Sportske aktivnosti kod predškolske djece unaprjeđuju kvalitetu života.	0	0%	0	0%	2	4,4%	13	28,8%	30	66,6%	45	100%	4,62
Sportske aktivnosti stvaraju navike za bavljenjem sportom za cijeli život.	0	0%	1	2,2%	2	4,4%	16	35,5%	26	57,7%	45	100%	4,48
Kroz sportske aktivnosti djeca razvijaju socijalizaciju.	0	0%	0	0%	1	2,2%	9	20%	35	77,7%	45	100%	4,75
Kroz sport dijete uči o empatiji i kontroli emocija.	0	0%	0	0%	2	4,4%	13	28,8%	30	66,6%	45	100%	4,62
Sport promovira moralne vrijednosti (npr. poštivanje pravila, fair play I sl.)	0	0%	0	0%	1	2,2%	11	24,4%	33	73,3%	45	100%	4,71

Grafikon 9 Važnost sporta

Dobiveni rezultati za tvrdnju *Sport je kulturološki i društveni fenomen* imaju 73,2% (N=33) za slaganje- u potpunosti se slažem 46,6% (N=21) i uglavnom se slažem 26,6% (N=12). Niti se slažem niti ne slažem s tvrdnjom je odgovorilo 26,6% ispitanika. U kategorijama neslaganja nema niti jednog odgovora 0% (N=0).

Za tvrdnju *Sport je oblik tjelesne aktivnosti koji unaprjeđuje zdravlje* dobiveni rezultati su svi u kategoriji slaganja, pri čemu se 71,2% (N=32) u potpunosti slaže i 28,8% (N=13) uglavnom slaže. U drugim kategorijama nema niti jedan odgovor. Ova tvrdnja ima najvišu aritmetičku ocjenu (M=4,71).

Sport je oblik aktivnosti koji vežemo uz zabavu i razonodu je također tvrdnja s kojom se ispitanici slažu 53,3% (N=24) ispitanika se u potpunosti slaže i njih 40% (N=18) uglavnom se slaže. Niti se slaže niti ne slaže 6,6% (N=3) ispitanika.

Tvrdnja *Sportske aktivnosti kod djece predškolske dobi formiraju pozitivne stavove prema sportu* je za rezultat imala gotovo sve odgovore u kategorijama slaganja s tim da je od toga 68,8% (N=31) odgovora u potpunosti se slažem i 28,8% (N=13) uglavnom se slažem, tek jedan odgovor je zabilježen za niti se slažem niti se ne slažem 2,2% (N=1)

Sportske aktivnosti kod predškolske djece unaprjeđuju kvalitetu života ima 66,6% (N=30) odgovora za u potpunosti se slažem i 28,8% (N=13) za uglavnom se slažem. Dva odgovora (N=2) s 4,4% zabilježena su za niti se slažem niti se ne slažem s tvrdnjom.

I za tvrdnju *Sportske aktivnosti stvaraju navike za bavljenjem sportom za cijeli život* dobiveno je najviše odgovora za kategorije u potpunosti se slažem 57,7 (N=26) a uglavnom se slažem 35,5% (N=16). za niti se slažem niti ne slažem dobiveno je 4,4% (N=2) odgovora, a tek je jedan odgovor za uglavnom s ne slažem što iznosi 2,2% (N=1).

Roditelji prepoznaju da *Kroz sportske aktivnosti djeca razvijaju socijalizaciju* te su odgovori 77,7% (N=35) u potpunosti se slažem i uglavnom se slažem 20% (N=9), dok je za niti se slažem niti ne slažem imao 2,2% (N=1) odgovor.

Kroz sport dijete uči o empatiji i kontroli emocija je tvrdnja s kojom se slažu gotovo svi ispitanici njih 95,6% (N=33) a tek se njih dvoje niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Prosječna ocjena (M=4,62) jednaka je za ovu tvrdnju kao i za Sportske aktivnosti stvaraju navike za bavljenjem sportom za cijeli život.

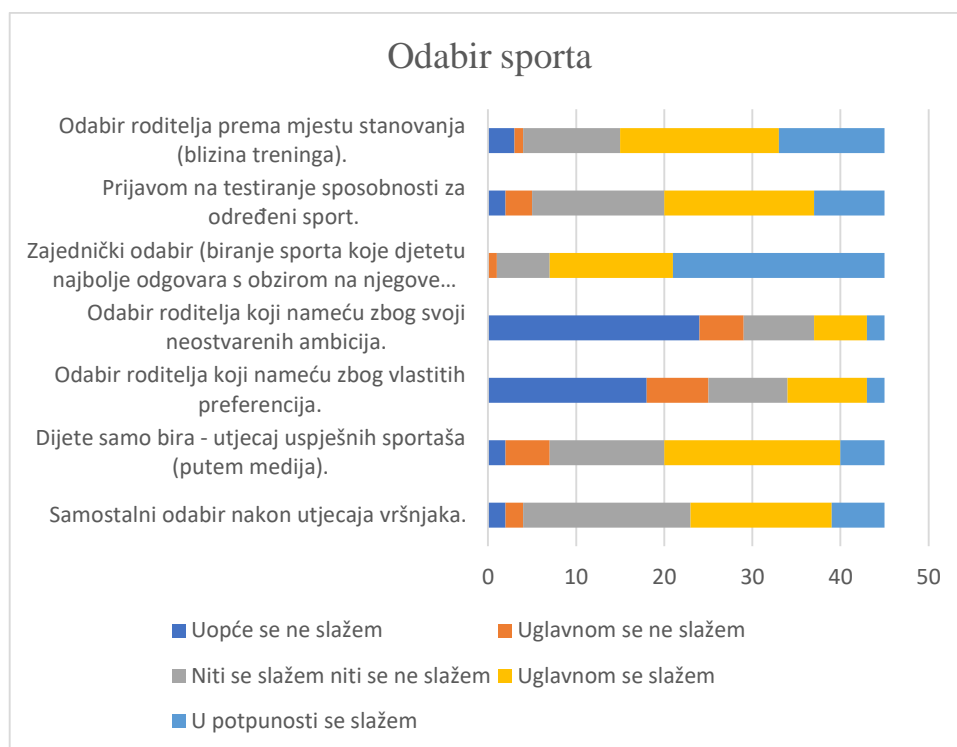
Sport promovira moralne vrijednosti (npr. poštivanje pravila, fair play I sl.) je tvrdnja s jednim odgovorom za niti se slažem niti se ne slažem s 2,2% (N=1), ostali se svi slažu, u potpunosti se slaže 73,3% (N=33) i uglavnom slaže 24,4%(N=11).

Prema dobivenim rezultatima o važnosti sporta možemo reći da se hipoteza H1 - Roditelji prepoznaju važnost bavljenja sportom u predškolskoj dobi ostvarila tj. roditelji prepoznaju važnost bavljenja sportom što je vidljivo iz visokih rezultata i slaganju s ponuđenim tvrdnjama. Sport je u toj dobi bitan za socijalizaciju, promoviranje moralnih vrijednosti, oblik aktivnosti koji unaprjeđuje zdravlje, na taj način se formiraju zdrave navike za kasniji život i slično.

4.8. Odabir sporta

Tablica 3 Odabir sporta

TVRDNJE	Stupanj učestalosti (f, %, M)										Total		
	1		2		3		4		5				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	M
Samostalni odabir nakon utjecaja vršnjaka.	2	4,4 %	2	4,4 %	1 9	42,2 %	1 6	35,5 %	6	13,3 %	45	10 0%	3,4 8
Dijete samo bira - utjecaj uspješnih sportaša (putem medija).	2	4,4 %	5	11,1 %	1 3	28,8 %	2 0	44,4 %	5	11,1 %	45	10 0%	3,5 3
Odabir roditelja koji nameću zbog vlastitih preferencija.	1 8	40%	7	15,5 %	9	20%	9	20 %	2	4,4 %	45	10 0%	2,3 5
Odabir roditelja koji nameću zbog svoji neostvarenih ambicija.	2 4	53,3 %	5	11,1 %	8	17,7 %	6	13,3 %	2	4,4 %	45	10 0%	2,0 4
Zajednički odabir (biranje sporta koje djetetu najbolje odgovara s obzirom na njegove mogućnosti).	0	%	1	2,2 %	6	13,3 %	1 4	31,1 %	2 4	53,3 %	45	10 0%	4,3 5
Prijavom na testiranje sposobnosti za određeni sport.	2	4,4 %	3	6,6 %	1 5	33,3 %	1 7	37,7 %	8	17,7 %	45	10 0%	3,5 7
Odabir roditelja prema mjestu stanovanja (blizina treninga).	3	6,6 %	1	2,2 %	1 1	24,4 %	1 8	40 %	1 2	26,6 %	45	10 0%	3,7 3

Grafikon 10 Odabir sporta

U Grafikonu 10 prikazani su rezultati na pitanje o tome kako su djeca odabrala sport kojim se bave. Za tvrdnju *Samostalni odabir nakon utjecaja vršnjaka* 38,9% (N=22) ispitanika se slaže s time, i to 13,3 (N=6) ispitanika se u potpunosti slaže dok se 35,5% (N=16) uglavnom slaže s tvrdnjom. Niti se slažem niti se ne slažem kategorija je imala 42,2% (N=19) odgovora. Uglavnom se ne slažem i uopće se ne slažem imalo je 8,8% (N=4) odgovora.

Dijete samo bira - utjecaj uspješnih sportaša (putem medija) ima 55,5% (N=25) odgovora za slaganje, 11,1% (N=5) za u potpunosti se slažem i uglavnom se slažem 44,4% (N=20) odgovora. Niti se slažem nit se ne slažem ima 28,8% (N=13) odgovora , a 15,5 (N=7) ispitanika se ne slaže s tvrdnjom.

Na pitanje daje odabir sporta za dijete *Odabir roditelja koji nameću zbog vlastitih preferencija* dobili smo 55,5% (N=25) odgovora da se ispitanici ne slažu s tvrdnjom, 40% (N=18) ih se uopće ne slaže, a 15,5% (N=7) ih se uglavnom ne slaže. Niti se slažem niti se ne slažem je odgovorilo 20% (N=9) ispitanika, a isti broj je odgovorio da se uglavnom slaže s tvrdnjom. U potpunosti se slaže s tvrdnjom 4,4% (N=2) ispitanika.

Na tvrdnju Odabir roditelja koji nameću zbog svoji neostvarenih ambicija dobili smo najmanju vrijednost za aritmetičku sredinu ($M=2,04$) i 64,4% ($N=29$) odgovora da se ispitanici ne slažu s tvrdnjom. Dakle, 53,3% ($N=24$) se uopće ne slaže s tvrdnjom i 11,1% ($N=5$) se uglavnom ne slaže s tvrdnjom. Niti se slaže niti se ne slaže 18,8% ($N=7$) ispitanika, a s tvrdnjom se slaže jednak broj 17,7% ($N=8$) ispitanika.

Zajednički odabir (biranje sporta koje djetetu najbolje odgovara s obzirom na njegove mogućnosti) je tvrdnja s najvećom vrijednosti za aritmetičku sredinu ($M=4,35$) i sukladno tome 84,4% ($N=38$) ispitanika se slaže s time. Niti se slaže niti se ne slaže 13,3% ($N=6$) ispitanika, a samo jedan 2,2% ($N=1$) se uglavnom ne slaže s tvrdnjom. Nije zabilježen niti jedan odgovor za uopće se ne slažem 0% ($N=0$).

Prijavom na testiranje sposobnosti za određeni sport tvrdnja je za koju smo dobili da se 55,4% ($N=25$) ispitanika slaže, niti se slaže niti se ne slaže 33,3% ($N=15$), a ne slaže se s tvrdnjom 11% ($N=5$) ispitanika.

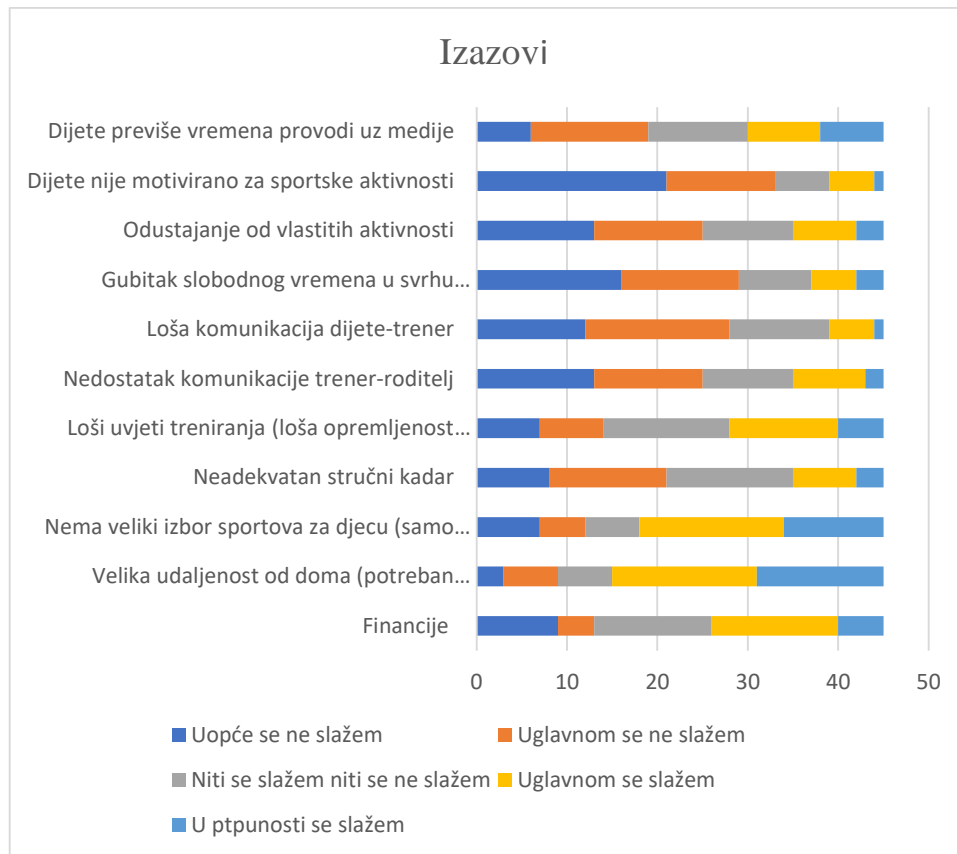
Tvrdnja *Odabir roditelja prema mjestu stanovanja (blizina treninga)* ima 66,6% ($N=30$) odgovora prema koji se ispitanici slažu s tvrdnjom, niti se slaže niti se ne slaže 24,4% ($N=11$), a ne slaže se s tvrdnjom 8,8% ($N=4$) ispitanika.

Kako roditelji biraju sport za svoje predškolsko dijete to je prema dobivenim rezultatima prije svega rezultat zajedničkog odabira (biranje sporta koje djetetu najbolje odgovara s obzirom na njegove mogućnosti), zatim ovisi o mjestu stanovanja te testiranim sposobnostima djeteta. Tek je na četvrtom mjestu utjecaj uspješnih sportaša pa možemo reći da se hipoteza H3 Roditelji biraju sport za dijete u skladu s popularnosti sportova djelomice ostvarila jer prije nje ipak ovisi i drugi parametri.

4.9. Izazovi za roditelje

Tablica 4 Izazovi

TVRDNJE	Stupanj učestalosti (f, %, M)										Total		
	1		2		3		4		5				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	M
Financije	9	20%	4	8,8%	13	28,8%	14	31,1%	5	11,1%	45	100%	3,04
Velika udaljenost od doma (potreban angažman roditelja oko prijevoza)	3	6,6%	6	13,3%	6	13,3%	16	35,5%	14	31,1%	45	100%	3,71
Nema veliki izbor sportova za djecu (samo osnovni sportovi)	7	15,5%	5	11,1%	6	13,3%	16	35,5%	11	24,4%	45	100%	3,42
Neadekvatan stručni kadar	8	17,7%	13	28,8%	14	31,1%	7	15,5%	3	6,6%	45	100%	2,64
Loši uvjeti treniranja (loša opremljenost kluba, neadekvatan prostor...)	7	15,5%	7	15,5%	14	31,1%	12	26,6%	5	11,1%	45	100%	3,17
Nedostatak komunikacije trener-roditelj	13	28,8%	12	26,6%	10	22,2%	8	17,7%	2	4,4%	45	100%	2,42
Loša komunikacija dijete-trener	12	26,6%	16	35,5%	11	24,4%	5	11,1%	1	2,2%	45	100%	2,33
Gubitak slobodnog vremena u svrhu zadovoljenja dječjih potreba.	16	35,5%	13	28,8%	8	17,7%	5	11,1%	3	6,6%	45	100%	2,31
Neadekvatan stručni kadar	13	28,8%	12	26,6%	10	22,2%	7	15,5%	3	6,6%	45	100%	2,51
Dijete nije motivirano za sportske aktivnosti	21	46,6%	12	26,6%	6	13,3%	5	11,1%	1	2,2%	45	100%	1,95
Dijete previše vremena provodi uz medije	6	13,3%	13	28,8%	11	24,4%	8	17,7%	7	15,5%	45	100%	2,48

Grafikon 11 Izazovi

Dobiveni podatci na pitanje o izazovima govore da se hipoteza H4 – Roditelji se susreću s brojnim izazovima u sportu koji su odabrali za svoje dijete djelomice ostvarila. Roditelji navode izazove poput velike udaljenosti od doma, nema veliki izbor sportova, financije, loši uvjeti treniranja, neadekvatan stručni kadar i odustajanje od vlastitih aktivnosti kao najučestalije izazove kod sportskih aktivnosti kojima se bavi njihovo predškolsko dijete

Među najučestalije izazove roditelji ubrajaju *Velika udaljenost od doma (potreban angažman roditelja oko prijevoza)* 66,6% (N=30) roditelja se s time slaže, niti se slaže niti ne slaže 13,3% (N=6), dok se ne slaže s tvrdnjom 20% (N=9) ispitanika; *Nema veliki izbor sportova za djecu (samo osnovni sportovi)* s čime se slaže 60% (N=27) ispitanika, niti se slaže niti ne slaže 13,3% (N=6) ispitanika i ne slaže se 26,6% (N=12) ispitanika; *Loši uvjeti treniranja (loša opremljenost kluba, neadekvatan prostor...)* s tvrdnjom se slaže 37,7% (N=17) ispitanika, niti se slaže niti ne slaže 31,1% (N=14) , a ne slaže se s tvrdnjom isto toliko 31,1% (N=14) te *Financije* s tvrdnjom se slaže 42,2% (N=19) ispitanika, niti se slaže niti ne slaže 28,8% (N=13); i jednako toliko ispitanika se ne slaže s tvrdnjom 28,8% (N=13). Srednje aritmetičke ocjene za

tvrdnje *Neadekvatan stručni kadar* (M=2,64) i *Odustajanje od vlastitih aktivnosti* (M=2,51) upućuju na to da su i te dvije stavke izazovi s kojima se dosta roditelja susreće.

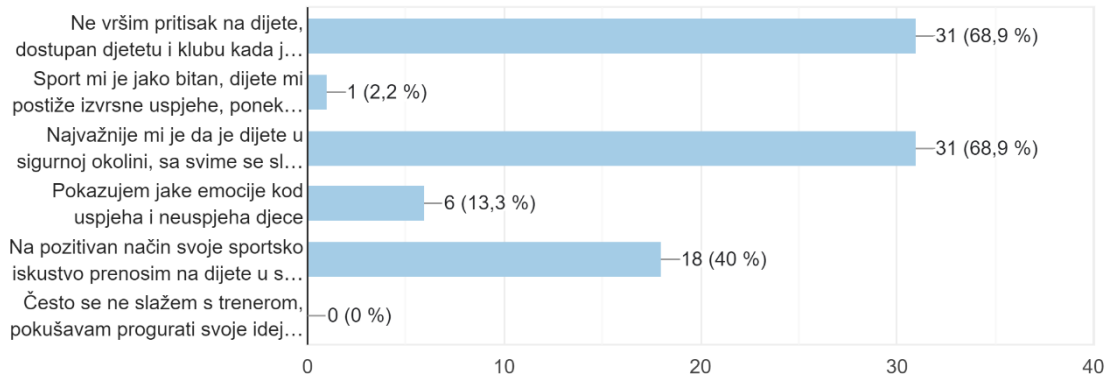
Najmanji izazov je *Dijete nije motivirano za sportske aktivnosti* čija vrijednost za aritmetičku sredinu je najniža (M=1,95). Nadalje, većini ispitanika nije izazov *Gubitak slobodnog vremena u svrhu zadovoljenja dječjih potreba* (M=2,31). Komunikacija prema dobivenim rezultatima ne predstavlja značajan izazov za ispitanike *Nedostatak komunikacije trener-roditelj* (M=2,42) i *Loša komunikacija dijete-trener* (M=2,33).

Dijete provodi previše vremena pred ekranom je tvrdnja sa srednjom aritmetičkom ocjenom (M=2,48). trećina ispitanika se slaže s tvrdnjom 33,3% (N=15), niti se slaže niti ne slaže 24,4% (N=11) i ne slaže se 42,2% (N=19).

4.10. Uloga roditelja u sportskim aktivnostima djeteta

Odaberite odgovor koji Vas najbolje opisuje u sportskim aktivnostima svog djeteta

45 odgovora

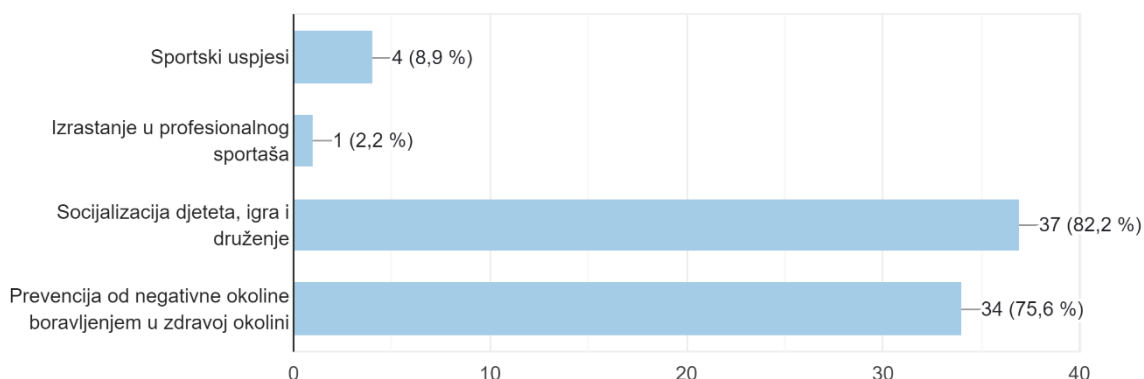
Grafikon 12 Kako se roditelj postavlja u sportskim aktivnostima svog djeteta

Na ovo pitanje roditelji su mogli dati više odgovora koji ih najbolje opisuje u sportskim aktivnostima djeteta. Prevladala su dva odgovora s 68,9% (N=31) za tvrdnje *Ne vršim pritisak na dijete, dostupan djetetu i klubu kad je potrebno* i *Najvažnije mi je da je dijete u sigurnoj okolini, sa svime se slažem...* *Na pozitivan način prenosim svoje sportsko iskustvo na dijete...* tvrdnja je koja ima 40% (N=18) odgovora, a *Pokazujem jake emocije kod uspjeha i neuspjeha djeteta...* ima 13,3% (N=6) odgovora. Jedan odgovor je zabilježen za *Sport mi je jako bitan, dijete mi postiže izvrsne rezultate...* 2,2% (N=1). Niti jedan odgovor nije zabilježen za *Često se ne slažem s trenerom, pokušavam progurati svoje ideje...* 0% (N=0).

4.11. Očekivanja roditelja od sporta

Koja su Vaša očekivanja od sporta kojim se bavi Vaše dijete?

45 odgovora

Grafikon 13 Očekivanja od sporta

Prema Grafikonu 13 rezultatima za pitanje Koja su Vaša očekivanja od sporta s kojim se Vaše dijete bavi upućuju da je roditeljima najbitnije *Socijalizacija djeteta igra i druženje* 82,2% (N=37) i *Prevencija od negativne okoline boravljenjem u zdravoj okolini* 75,6% (N=34). *Postizanje sportskih uspjeha* očekivanje od 8,9% (N=4) ispitanika dok je *izrastanje u profesionalnog sportaša* dobilo 2,2% (N=1) odgovor.

4.12. Socio-demografska obilježja ispitanika - djece

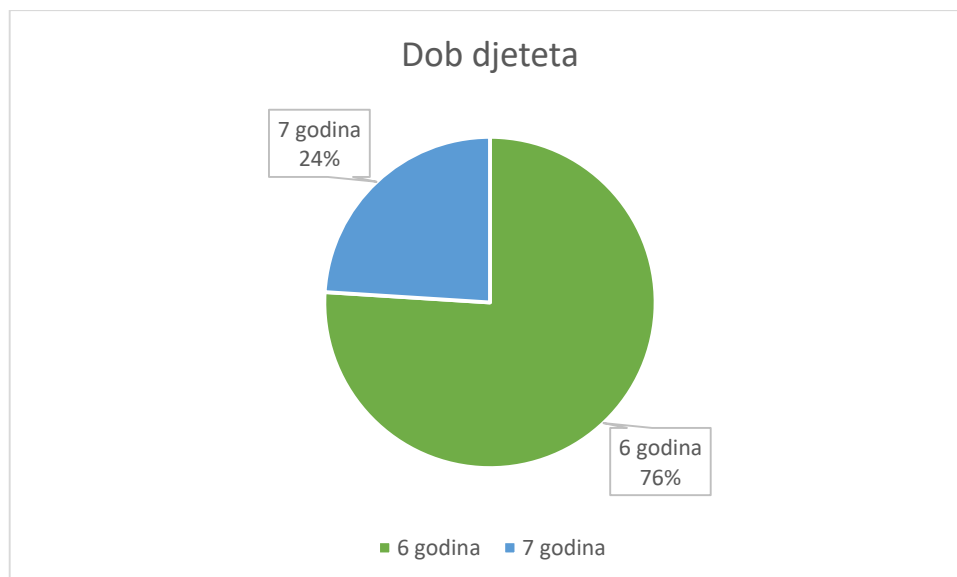
4.12.1. Spol djeteta

Grafikon 14 Spol djeteta

Prema dobivenim rezultatima u intervjuima od ukupno 25 djece (N=25) je sudjelovalo više *djevojčica* 52% (N=13), a *dječaka* 48% (N=12).

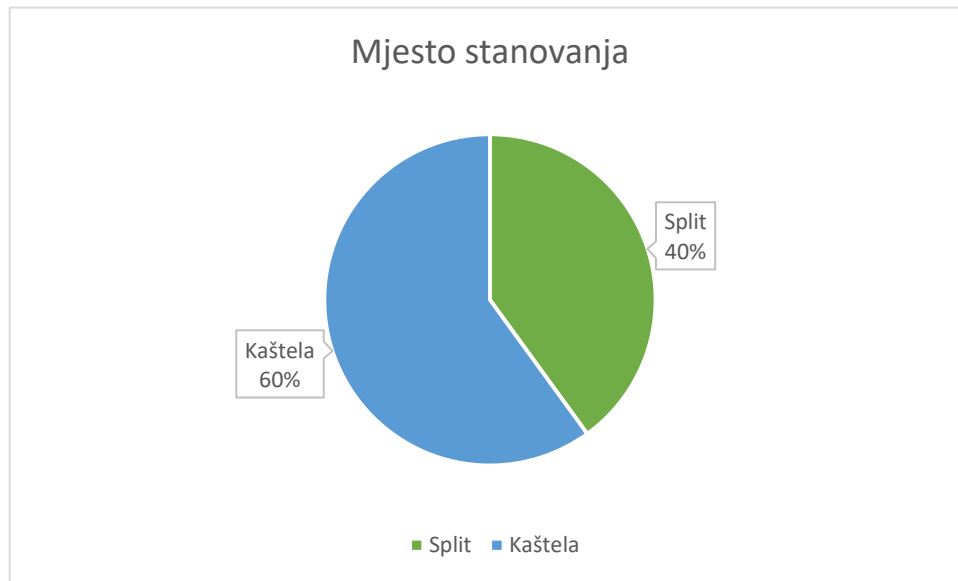
14.12.2. Dob djeteta

Grafikon 15 Dob djeteta

U istraživanju je sudjelovalo 24% (N=6) *sedmogodišnjaka* i 76% (N=19) *šestogodišnjaka*.

4.12.3. Mjesto stanovanja

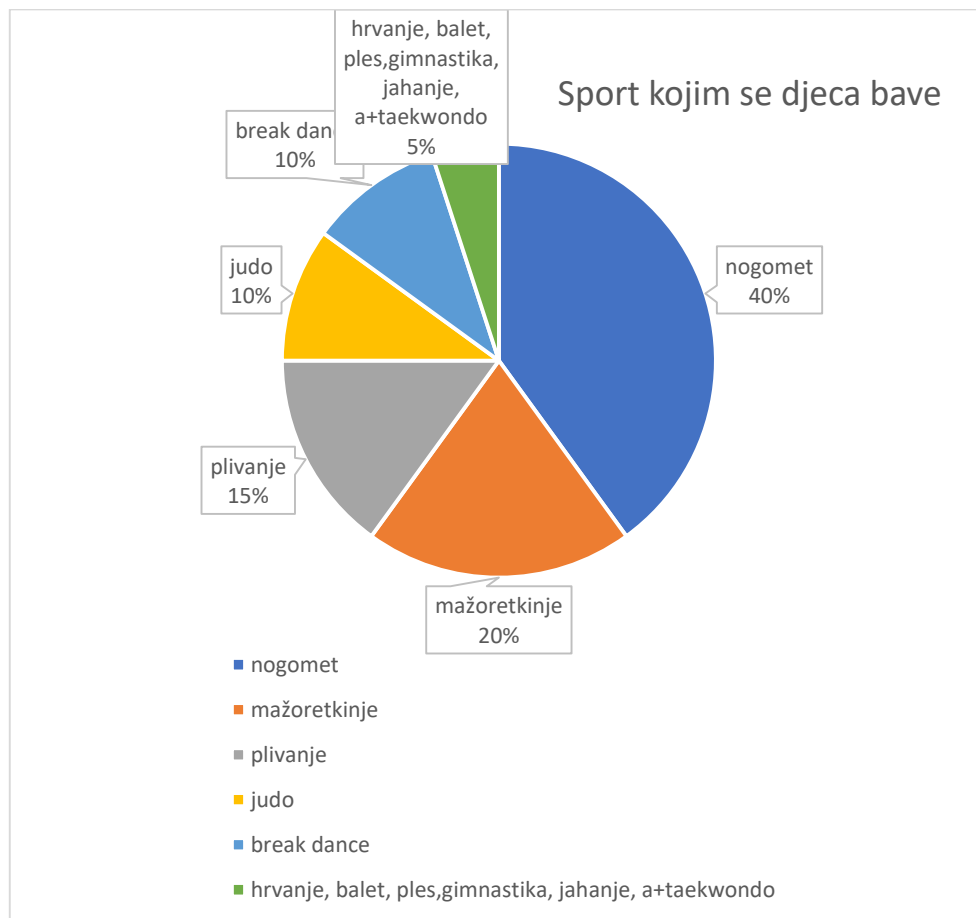

Grafikon 16 Mjesto stanovanja

Djeca koja su sudjelovala u istraživanju bila su s područja *Splita* i *Kaštela*. Iz *Splita* ih je bilo 40% (N=10), dok je iz *Kaštela* njih 60% (N=60).

4.13. Intervju

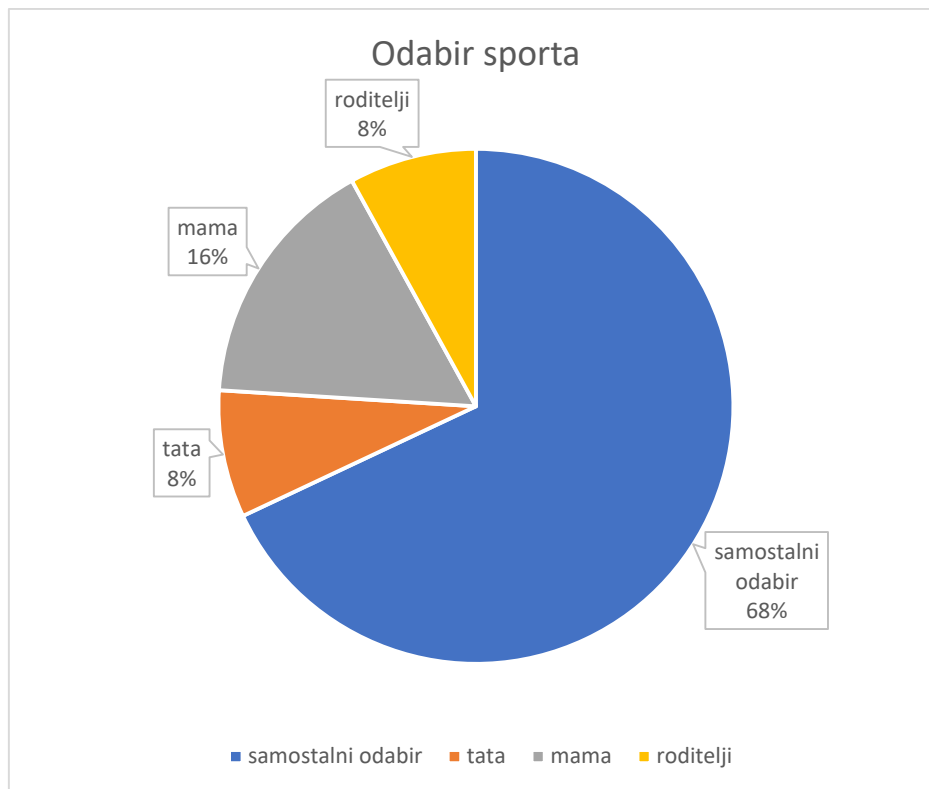
4.13.1. Sport kojim se djeca bave

Grafikon 17 Sport kojim se djeca bave

Na pitanje Kojim se sportom bave djeca najviše je odgovora bilo za *nogomet* 40% (N=8), zatim *mažoretkinje* 20% (N=4), na trećem mjestu je *plivanje* s 15% (N=3), po dva odgovora je za *judo* i *break dance* 10% (N=2) i po jedan odgovor za *hrvanje, ples, balet, gimnastiku, jahanje i taekwondo* što je ukupno 5% dobivenih odgovora.

14.13.2. Odabir sporta

Grafikon 18 Odabir sporta

Na pitanje Tko je odabrao/la sport za tebe djeca su dala sljedeće odgovore: *sam sam birao sport* kojim se bavim 68% (N=17), *mama* je odabrala sport kojim se bavim 16% (N=4), a po 8% (N=2) imaju odgovori *tata* i *roditelji*.

14.13.3. Što te čini sretnim u sportu

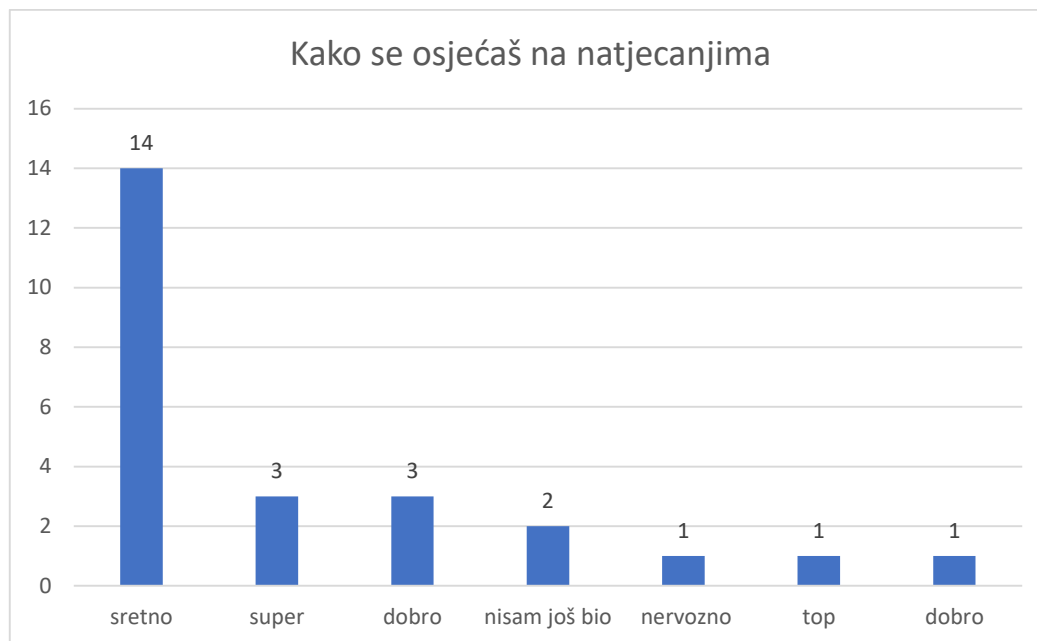

Grafikon 19 Što te čini sretnim u sportu

U Grafikonu 19 prikazani su odgovori na pitanje što djecu čini sretnim u sportu. Najviše ih čine sretnima *prijatelji* s kojima treniraju, njih 1/3, 34% (N=5), zatim *natjecanja* na koja idu 20% (N=3) i *igre* koje igraju na treningu 20% (N=3), *pobjeda* usređuje 13% (N=2) djece, a isto toliki je rezultat za *plivanje* 13% (N=2).

Prema dobivenim podacima hipoteza H5– Djeca imaju pozitivno mišljenje o sportu u predškolskoj dobi se ostvarila jer djecu sport čini sretnima prije svega zbog prijatelja, natjecanja, pobjeda i igara. Svi ti elementi potvrđuju pozitivne stavove djece o sportu u predškolskoj dobi.

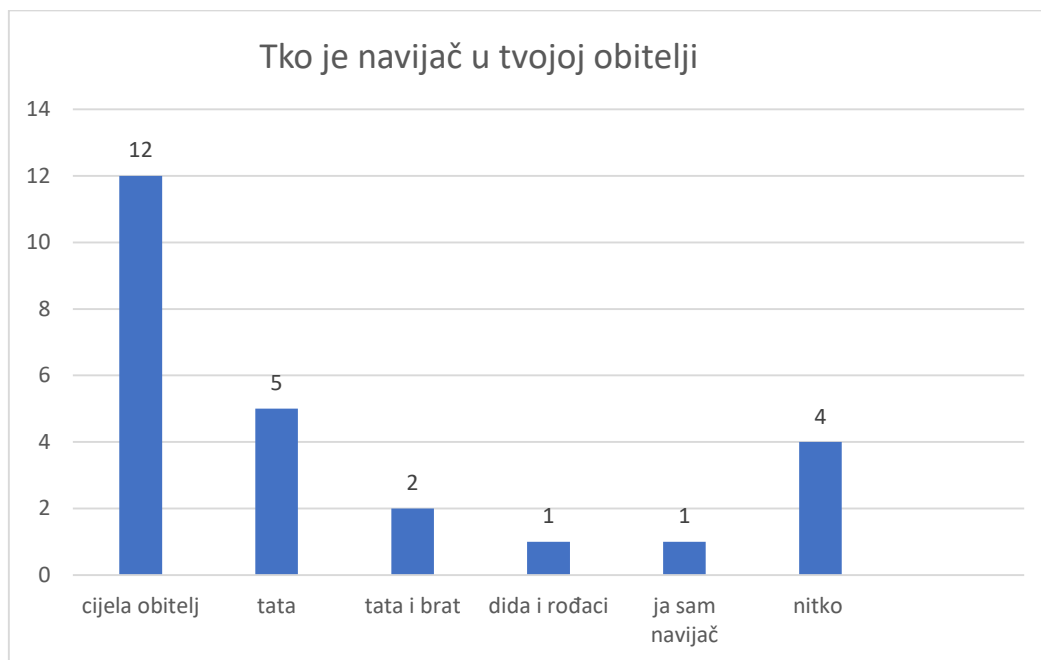
4.13.4. Kako se osjećaš na natjecanjima

Grafikon 20 Kako se osjećaš kad ideš na natjecanje

Prema dobivenim podacima za pitanje Kako se osjećaš kad ideš na natjecanje u Grafikonu 20 prikazani su rezultati. Dominira osjećaj *sretno* 56% (N=14), njih 12% (N=3) se osjeća *dobro*, a isti rezultat je i za *super* 12% (N=3). Dvoje djece *nije još imalo priliku biti na natjecanjima* tj. njih 8% (N=2), a po jedan odgovor odnosno 4% (N=1) je bilo za odgovor *nervozno*, *top* i *dobro*.

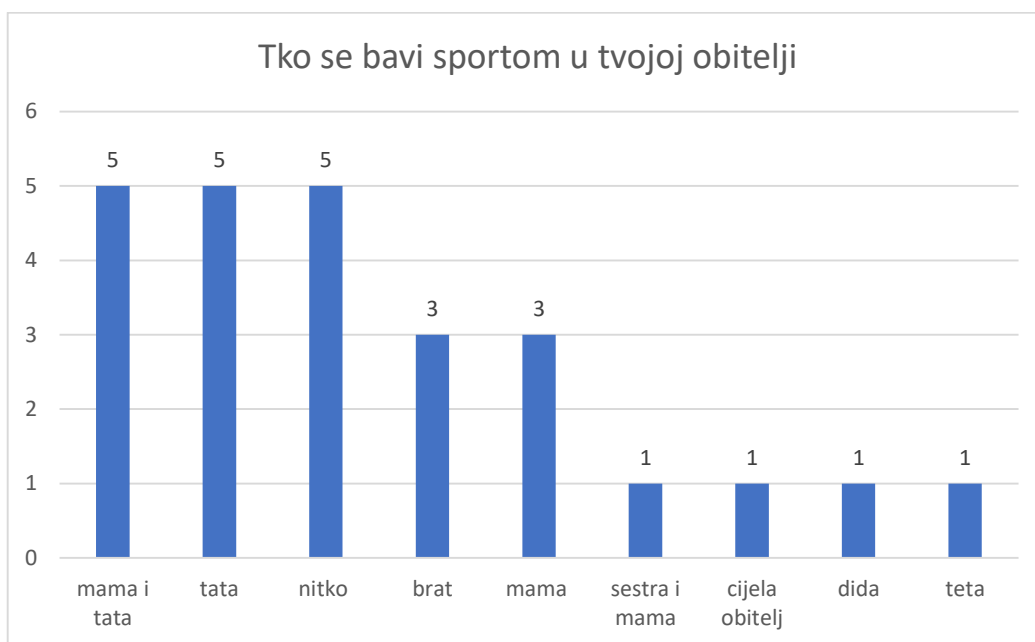
4.13.5. Tko je navijač u tvojoj obitelji

Grafikon 21 Tko je navijač u tvojoj obitelji

Na pitanje Jesi li navijač i tko je u tvojoj obitelji navijač dobili smo sljedeće odgovore: *cijela obitelj* 48% (N=12), *tata* 20% (N=5), *tata i brat* 8% (N=2), „*dida*“ i *rođaci* 4% (N=1), *ja sam navijač* 4% (N=1) te *nitko* nije navijač u obitelji 16% (N=4) odgovora.

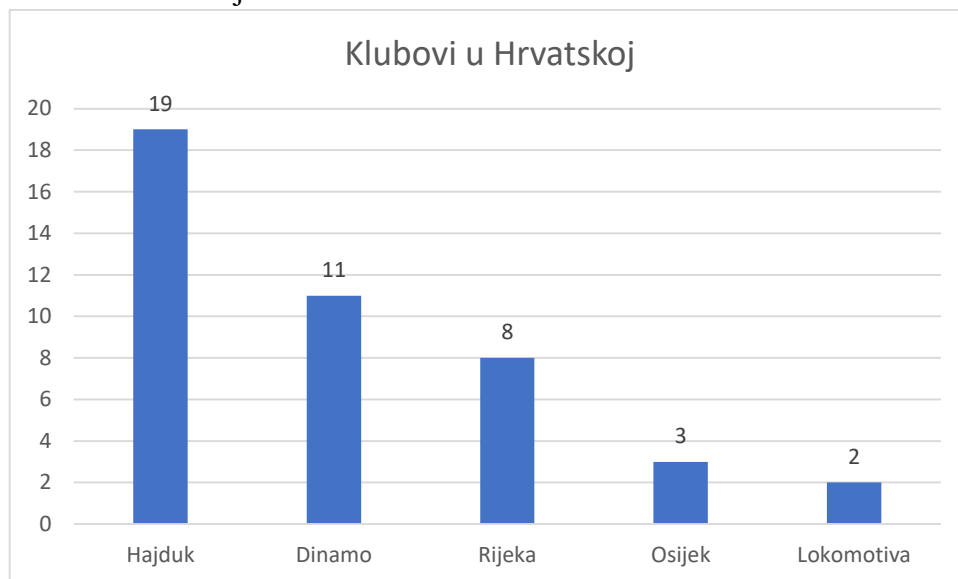
4.13.6. Tko se bavi sportom u tvojoj obitelji

Grafikon 22 Tko se bavi sportom u tvojoj obitelji

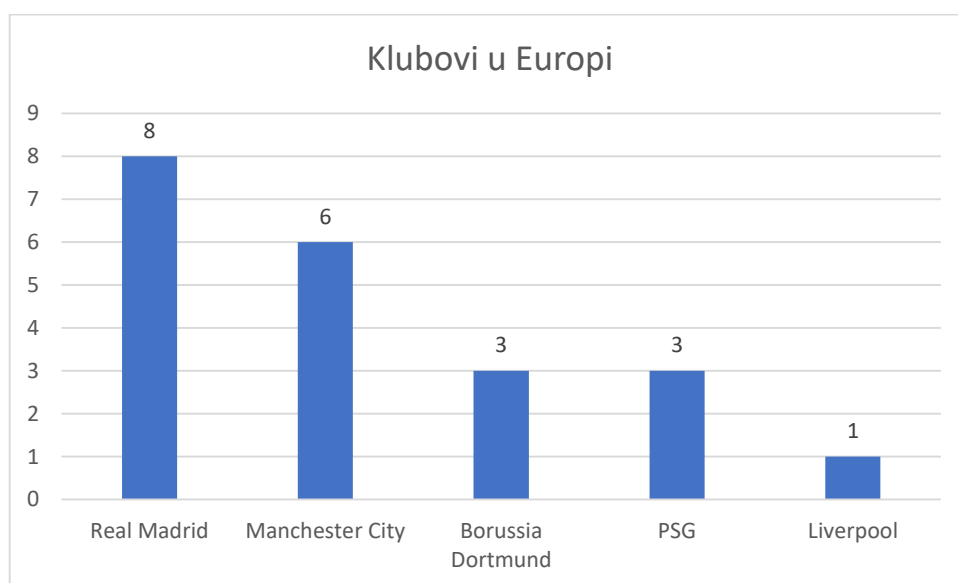
U Grafikonu 22 prikazani su rezultati za pitanje tko se u obitelji ispitane djece bavi sportom i odgovori su sljedeći: po 20% (N=5) je za kategoriju *mama i tata*, *tata*, *nitko*; *brat* je odgovorilo njih 12% (N=3), kao i za *mamu*, dok je po 4% (N=1) za odgovore *sestra*, *cijela obitelj*, *dida* i *teta*.

4.13.7. Klubovi u Hrvatskoj

Grafikon 23 Klubovi u Hrvatskoj

4.13.8. Klubovi u Europi

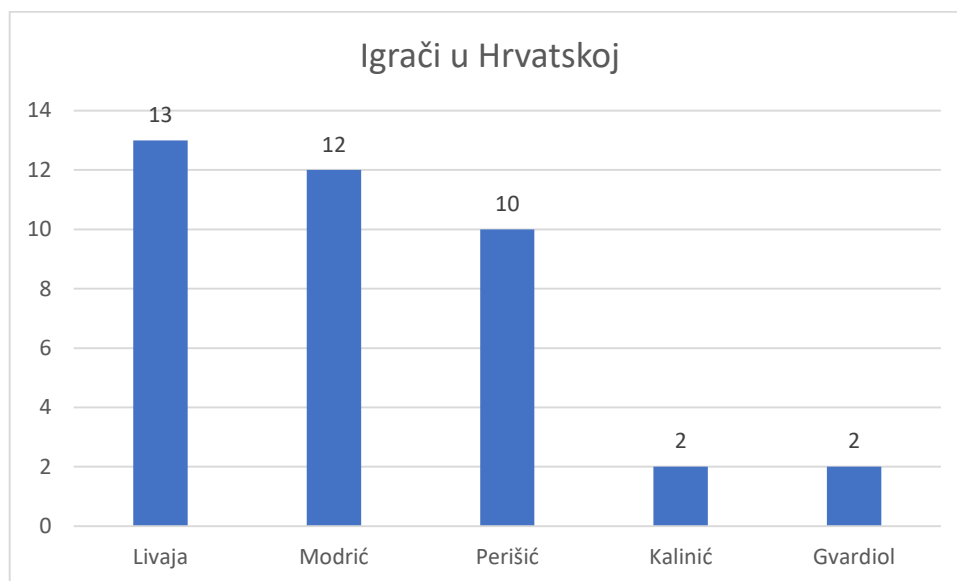

Grafikon 24 Klubovi u Europi

Na pitanje koje klubove znaju djeca su nabrajala i hrvatske i europske. Od hrvatskih klubova 76% (N=19) djece je odgovorilo *Hajduk*, 44% (N=11) je odgovorilo *Dinamo*, 32% (N=8) je odgovorilo *Rijeka*, za *Osijek* je bila 12% (N=3) odgovora i za *Lokomotivu* 8% (N=2) odgovora. Što se tiče europskih klubova 32% (N=8) djece je spomenulo *Real Madrid*, 24% (N=6) je odgovorilo *Manchester City*, 12% (N=3) odgovora je bilo za *Borussia* i *PSG*, a jedan odgovor za *Liverpool* 4% (N=1). jedno dijete je odgovorilo *Školjica* (baletni klub) i jedno dijete je nabrojilo hrvačke klubove *Nada*, *Šibenik*, *Split*, *Gospić*.

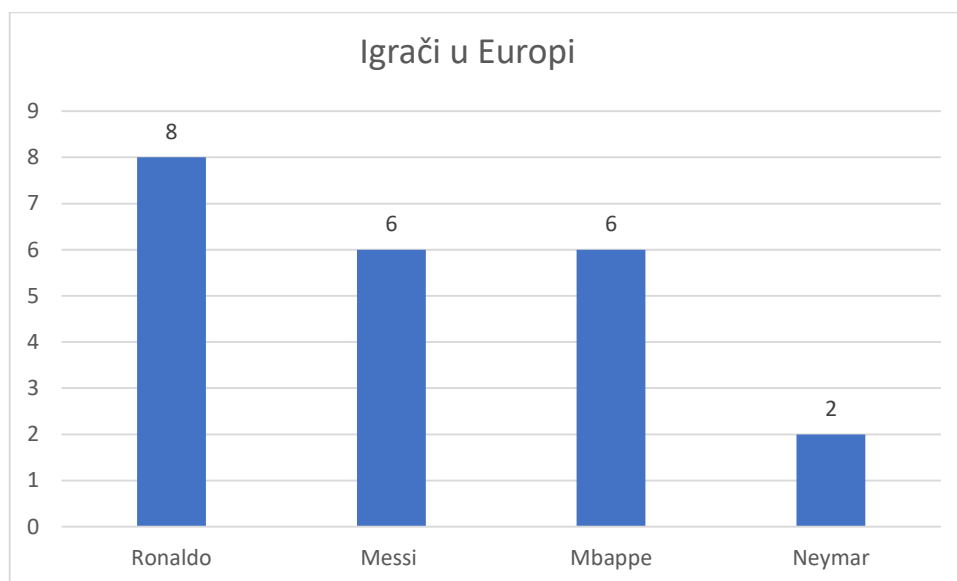
Jedno dijete je odgovorilo da ne zna niti jedna klub.

4.13.9. Igrači u Hrvatskoj

Grafikon 25 Igrači u Hrvatskoj

4.13.10. Igrači u Europi

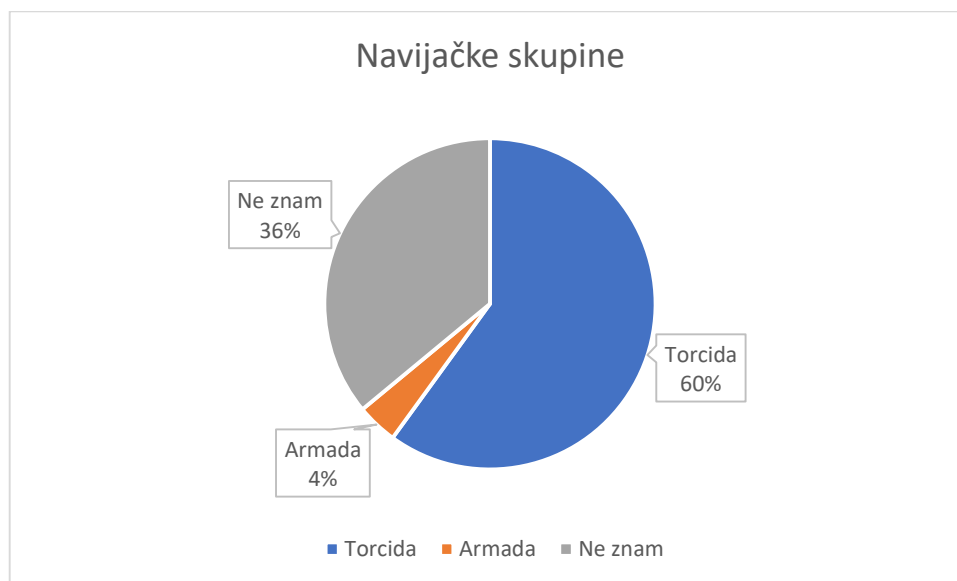

Grafikon 26 Igrači u Europi

Prema rezultatima na pitanje o poznatim igračima, djeca su nabrajala isključivo nogometaše te se iz toga vidi koliki je utjecaj nogometa na najmlađu populaciju. Za hrvatske nogometaše najviše je odgovora bilo za *Livaja* 52% (N=13), zatim *Modrić* 48% (N=12) *Perišić* je bio odgovor 40% (N=10) djece, a *Kalinić* i *Gvardiol* imali su po 8% (N=2) odgovora.

Za europske igrače djeca su najviše odgovora bila za *Ronaldo* 32% (N=8), *Mbappe* i *Messi* po 24% (N=6) odgovora i *Neymar* 8% (N=2) odgovora.

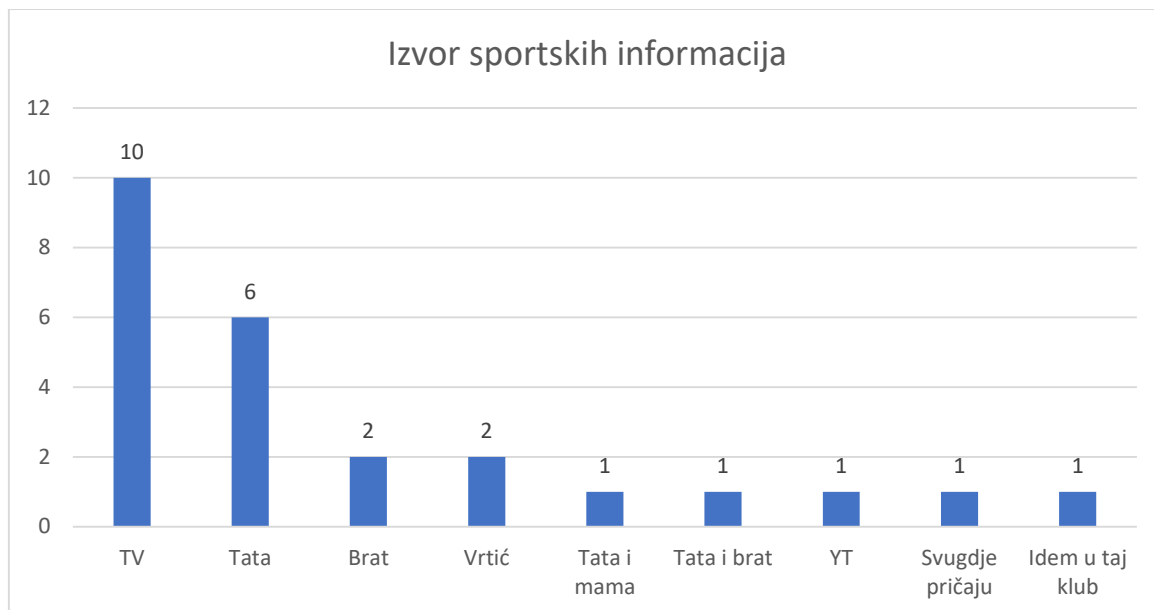
4.13.11. Navijačke skupine

Grafikon 27 Navijačke skupine

U Grafikonu 27 prikazani su rezultati za pitanje o navijačkim klubovima. Djeca su odgovorila sa 60% (N=15) *Torcida* i 4% (N=1) *Armada*. Na ovo pitanje 36% (N=9) odgovora je bilo *ne znam*.

4.13.12. Izvor sportskih informacija

Grafikon 28 Izvor sportskih informacija

Djecu smo pitali gdje su čuli o klubovima, sportašima i navijačkim skupinama. U Grafikonu 28 prikazani su dobiveni rezultati, a najviše odgovora je bilo putem *TV-a* 40% (N=10), zatim od *tate* 24% (N=6), isti broj odgovora za *brat i vrtić* po 8% (N=2), te po 45 (N=1) za *tata i mama, tata i brat, You Tube, svugdje pričaju i idem u taj klub*.

5. ZAKLJUČAK

Sociologija, kao najopširnija znanost koja proučava strukturu društva i društveni razvoj, pruža temelje za razumijevanje društvenih fenomena u njihovoj cjelokupnosti. Razvoj sociologije sporta kao poddiscipline dodatno je obogatio naše razumijevanje sporta kao društvenog fenomena. Sociologija sporta analizira utjecaj društvenih čimbenika na sportske aktivnosti i obrnuto, istražujući kako sport utječe na društvene odnose, identitete i kulture. Sport, kao dio društvene strukture, ima specifične društvene funkcije, uključujući promicanje zdravlja, boravak u sigurnoj okolini, stjecanje navike zdravog načina života, potiče pravilan razvoj, bolju socijalizaciju.

Istraživanje provedeno među roditeljima i djecom predškolske dobi iz Splitsko-dalmatinske županije, točnije iz gradova Splita i Kaštela, pruža uvid u stavove prema bavljenju sportskim aktivnostima. Analiza rezultata pokazala nam je kako roditelji smatraju kako djeca trebaju biti uključena u sportske aktivnosti od predškolske dobi. Roditelji su ključni u donošenju odluka o sportskim aktivnostima svoje djece. Aktivno sudjeluju u procesu odabira sporta, uzimajući u obzir želje i sposobnosti djece. Time se povećava zadovoljstvo djece izabranim sportom i motivacija za sudjelovanje.

Odabir sporta temelji se na zajedničkim konzultacijama s djecom, gdje roditelji osiguravaju da su aktivnosti prikladne za dob i razvojne potrebe djeteta. Utjecaj vršnjaka i uspješnih sportaša također igra značajnu ulogu u odabiru sporta, ali roditelji rijetko nameću svoje preferencije ili neostvarene ambicije djece. Roditelji se susreću s određenim izazovima, ali većina smatra da su ti izazovi prevladani zajedničkim trudom i podrškom.

Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu za kontinuiranom podrškom i razvojem sportskih programa za djecu predškolske dobi. Ovi programi trebali bi biti pristupačni, kvalitetni i prilagođeni potrebama djece i roditelja. Preporučuje se suradnja između roditelja, škola i sportskih organizacija kako bi se osiguralo da djeca imaju optimalne uvjete za bavljenje sportom, uključujući sigurne i adekvatno opremljene sportske objekte.

U zaključku, istraživanje potvrđuje važnost i vrijednost sportskih aktivnosti u predškolskoj dobi, kako za djecu tako i za roditelje. Roditelji igraju ključnu ulogu u poticanju i podršci sportskoj aktivnosti svoje djece, prepoznajući njene brojne prednosti za cjelokupni razvoj djeteta. Ovi rezultati pružaju čvrstu osnovu za daljnje promicanje sportskih programa koje će podržati zdrav i uravnotežen razvoj djece od najranije dobi.

6. Literatura

KNJIGE

1. Bjelajac, S. (2006). *Sport i društvo*. Split: Redak
2. Karković, R. (1998). *Roditelj i dijete u športu*. Zagreb: Oktar
3. Kotzmuth, A., Čerenšek, I. (2019). *Roditelji novog doba*. Zagreb: Studio Moderna
4. Lalić, D. (1993). *Torcida pogled iznutra*. Zagreb: AGM
5. Marjanović, R. (1987). *Teorijska i empirijska istraživanja sportske publike kod nas i u svetu*. Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije
6. Milanović, D. (ured.) (1997). *Kineziologija – sadašnjost i budućnost*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu
7. Spasović, V. (2013). *Mali sportaši*. Zagreb: Pokret – aktivan i zdrav
8. Stoppard, M. (2004). *Razvoj vašeg djeteta*. Zagreb: Profil
9. Temkov, K. (2009) *Filozofija slobodnog vremena i sporta 2*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
10. Žugić, Z. (2000). *Sociologija sporta*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

ČLANCI

1. Bogdan, A., Babačić, D. (2015). *Intrizična i ekstrinzična motivacija za sport i vježbanje u funkciji dobi*. Preuzeto 10.3.2023. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/222261>
2. Foretić, N. (2009) *Odnos roditelja prema sportu u fazi sportske inicijacije*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/122840>
3. Jurjević, J. (1982). *Sport i kultura*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/54755>
4. Kalanj, R. (1995). *Kultura razvoja*. Preuzeto 22.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/141369>
5. Košir, Š. (2023). *Motivacija u sportu*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/421004>
6. Krstin, D. (2018). *Sportske aktivnosti kao pomoć u socijalizaciji djece*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/319210>
7. Milanović, D., Milanović, M. (1992). *Sportska aktivnost i okolinski faktori u funkciji razvoja djeteta sportaša*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/366360>
8. Perasović, B., Bartoluci S. (2007) *Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/27311>

9. Planinić, M., Ljubičić, R. (2020) *Žene u sportu – rodna ravnopravnost u sportu, medijima i sportskim odnosima s javnošću*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/366313>
10. Sindik, J., Brnčić, B. (2012). *Psihološke dobrobiti sporta za djecu*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/141117>
11. Stošić, A. (2011). *Nužnost nadzora zdravlja djece uključene u športske aktivnosti – etički aspekti*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/102618>
12. Urli, A., Šikić, N. (1993). *Psihološka obilježja djeteta u sportu*. Preuzeto 10.3.2024. s <https://hrcak.srce.hr/clanak/367626>

WEB STRANICE

1. <https://sport.gov.hr/#/home/evidencijaPravnihOsoba>. Preuzeto 11.6.2024.

Prilozi

Popis grafikona

Grafikon 1 Spol ispitanika.....	34
Grafikon 2 Dob ispitanika	34
Grafikon 3 Razina stručne spreme	35
Grafikon 4 Bavljenje sportom	36
Grafikon 5 Trebaju li se djeca baviti sportom.....	36
Grafikon 6 Bavi li se Vašedijete sportom	37
Grafikon 7 Roditelji dječaka ili djevojčice	38
Grafikon 8 Stavovi o sportu	40
Grafikon 9 Važnost sporta.....	42
Grafikon 10 Odabir sporta.....	45
Grafikon 11 Izazovi.....	48
Grafikon 12 Kako se roditelj postavlja u sportskim aktivnostima svog djeteta.....	50
Grafikon 13 Očekivanja od sporta.....	51
Grafikon 14 Spol djeteta	52
Grafikon 15 Dob djeteta	52
Grafikon 16 Mjesto stanovanja	53
Grafikon 17 Sport kojim se djeca bave	54
Grafikon 18 Odabir sporta.....	55
Grafikon 19 Što te čini sretnim u sportu	56
Grafikon 20 Kako se osjećaš kad ideš na natjecanje.....	57
Grafikon 21 Tko je navijač u tvojoj obitelji	58
Grafikon 22 Tko se bavi sportom u tvojoj obitelji	59
Grafikon 23 Klubovi u Hrvatskoj.....	60
Grafikon 24 Klubovi u Europi	60
Grafikon 25 Igrači u Hrvatskoj	61
Grafikon 26 Igrači u Europi	61
Grafikon 27 Navijačke skupine.....	62
Grafikon 28 Izvor sportskih informacija.....	63

Popis tablica

Tablica 1 Stavovi o sportu.....	39
Tablica 2 Važnost sporta	41
Tablica 3 Odabir sporta	44
Tablica 4 Izazovi	47

Anketni upitnik za roditelje

Poštovani,

Anketa se provodi u svrhu izrade diplomskog rada na temu...naslov dipl. Cilj istraživanja je ispitati stavove roditelja o sportskim aktivnosti djece predškolske dobi. Podatci će biti prikazani skupno i bit će dostupno samo autorici. Za ispunjavanje ankete potrebno je 5minuta.

Unaprijed hvala na izdvojenom vremenu!

1. Označite Vaš spol

- a. Žensko
- b. muško

2. Vaša dob (zaokružite):

- a. 20– 30 godina
- b. 31 - 40 godina
- c. 41 - 50 godina
- d. 51 godina i više

3. Vaša razina obrazovanja (zaokružite):

- a. NKV
- b. SSS
- c. VŠS
- d. VSS
- e. Poslijediplmski studij (specijalistički ili znanstveni)

4. Bavite li se nekim sportom (označite)

- a. Da, profesionalno
- b. Da, rekreativno
- c. Ne

5. Trebaju li se djeca rane i predškolske dobi baviti sportom ili tjelesnom aktivnošću?

- a. Da
- b. Ne
- c. Ne znam

6. Bavi li se Vaše dijete sportom

- a. Da
- b. Ne

7. Jeste li roditelj dječaka ili djevojčice?

- a. Djevojčice
- b. Dječaka

8. Stavovi o sportu.... Na svaku od sljedećih tvrdnji odgovorite zaokruživanjem jednog odgovora na skali od uopće se ne slažem (1) do U potpunosti se slažem (5)!

Sport	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne	Niti se slažem niti	Uglavnom se slažem	U potpunosti
1. Sport je bitan dio života.	1	2	3	4	5
2. Bavim se sportom kako bi unaprijedio/la zdravlje.	1	2	3	4	5
3. Bavim se sportom kako bi ostao/la u dobroj formi.	1	2	3	4	5
4. Svojim primjerom motiviram dijete da se bavi sportom.	1	2	3	4	5
5. S djetetom provodim slobodno vrijeme u tjelesnoj aktivnosti (šetnje, vožnje biciklom I sl.).	1	2	3	4	5

**9. Važnost sporta...Na svaku od sljedećih tvrdnji odgovorite
zaokruživanjem jednog odgovora na skali od uopće se ne slažem
(1) do U potpunosti se slažem (5)!**

	Važnost sporta	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne	Niti se slažem niti	Uglavnom se slažem	U potpunosti
1.	Spot je kulturološki i društveni fenomen.					
2.	Sport je oblik tjelesne aktivnosti koji unaprijeđuje zdravlje.	1	2	3	4	5
3.	Sport je oblik aktivnosti koji vežemo uz zabavu i razonodu.	1	2	3	4	5
4.	Sportske aktivnosti kod djece predškolske dobi formiraju pozitivne stavove prema sportu.	1	2	3	4	5
5.	Sportske aktivnosti kod predškolske djece unaprijeđuju kvalitetu života.	1	2	3	4	5
6.	Sportske aktivnosti stvaraju navike za bavljenjem sportom za cijeli život.	1	2	3	4	5
7.	Kroz sportske aktivnosti djeca razvijaju socijalizaciju.	1	2	3	4	5
8.	Kroz sport dijete uči o empatiji i kontroli emocija.					
9.	Sport promovira moralne vrijednosti (npr. poštivanje pravila, fair play I sl.)	1	2	3	4	5

10. Odabir sporta za dijete... Na svaku od sljedećih tvrdnji odgovorite zaokruživanjem jednog odgovora na skali od uopće se ne slažem (1) do U potpunosti se slažem (5)!

	Odabir sporta za dijete	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne	Niti se slažem niti	Uglavnom se slažem	U potpunosti
1.	Samostalni odabir nakon utjecaja vršnjaka.					
2.	Dijete samo bira - utjecaj uspješnih sportaša (putem medija).	1	2	3	4	5
3.	Odabir roditelja koji nameću zbog vlastitih preferencija.	1	2	3	4	5
4.	Odabir roditelja koji nameću zbog svoji neostvarenih ambicija.	1	2	3	4	5
5.	Zajednički odabir (biranje sporta koje djetetu najbolje odgovara s obzirom na njegove mogućnosti).	1	2	3	4	5
6.	Prijavom na testiranje sposobnosti za određeni sport.	1	2	3	4	5
	Odabir roditelja prema mjestu stanovanja (blizina treninga).					

11. Odaberite koji ste tip roditeljstva u sportskim aktivnostima svog djeteta

- a. **miran čovjek** – osoba koja je okupirana svojim poslom, ne vrši pritisak na dijete, dostupan je djetetu i klubu kada je potrebna pomoć
- b. **veliki funkcionar** – roditelj kojem je sport jako bitan, dijete mu postiže izvrsne uspjehe, ponekad vrši neku funkciju u klubu
- c. **funkcionar profiter** – osoba koja će učiniti sve da dijete dobije što bolji tretman unutar kluba pa je spreman i ugurati se u klub kako bi mogao upravljati sudionicima procesa
- d. **veseljak** – najvažnije mu je da je dijete u sigurnoj okolini, sa svime se slaže i sve mu odgovara, potiče slavlja i druženja
- e. **brundalo** – roditelj kojem ništa ne odgovara, ali isto tako ne želi angažman unutar kluba da bi nešto promijenio;
- f. **eksplozivac** – pokazuju jake emocije kod uspjeha i neuspjeha djece, takve reakcije su kratkotrajne pa nisu prevelik psihološki utjecaj na dijete;
- g. **parader** – kada dijete doživi uspjeh razglasit će to svima, a nakon prvih neuspjeha povuče se i postaje neprimjetan;

- h. **novi fosil** – osoba koja ima doticaj sa sportom iz mladosti pa svoje ideje i filozofije pokušava progurati u klub;
- i. **stari znalac** – na pozitivan način svoje sportsko iskustvo prenosi na dijete u skladu s njegovim mogućnostima;
- j. **stručnjak** – radi protiv trenera, utječe na druge roditelje, nije svjestan mogućnosti svoga djeteta.

12. Izazovi koje susrećete u sportskim aktivnostima Vašeg djeteta... Na svaku od sljedećih tvrdnji odgovorite zaokruživanjem jednog odgovora na skali od uopće se ne slažem (1) do U potpunosti se slažem (5)!

	Izazovi koje susrećete u sportskim aktivnostima Vašeg djeteta	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne	Niti se slažem niti	Uglavnom se slažem	U potpunosti
1.	Financije					
2.	Velika udaljenost od doma (potrebam angažman roditelja oko prijevoza)	1	2	3	4	5
3.	Nema veliki izbor sportova za djecu (samo osnovni sportovi)	1	2	3	4	5
4.	Neadekvatan stručni kadar	1	2	3	4	5
5.	Loši uvjeti treniranja (loša opremljenost kluba, neadekvatan prostor...)	1	2	3	4	5
6.	Nedostatak komunikacije trener-roditelj	1	2	3	4	5
7.	Loša komunikacija dijete-trener	1	2	3	4	5
	Gubitak slobodnog vremena u svrhu zadovoljenja dječjih potreba.					
	Odustajanje od vlastitih aktivnosti.					

13. Koja su Vaša očekivanja od sporta kojim se bavi Vaše dijete?

- a. Sportski uspjesi
- b. Izrastanje u profesionalnog sportaša
- c. Socijalizacija djeteta, igra i druženje
- d. Prevencija od negativne okoline boravljenjem u zdravoj okolini

Intervju za dijete

Datum, mjesto, spol

1. Što treniraš/ kojim sportom se baviš?
2. Kako si odabrao sport kojim ćeš se baviti/tko je odabrao?
3. Što te čini sretnim u tom sportu?
4. Kako se osjećaš kada ideš na natjecanje?
5. Bavi li se neko u tvojoj obitelji sportom ili je navijač?
6. Nabroji poznate klubove, sportaše, navijačke skupine koje znaš?
7. Gdje si čuo za te klubove, sportaše, navijačke skupine?

Transkripti

5.6.2024.

M – 7g – Split

1. Nogomet
2. Sam sam ga izabra, al tata me upisa
3. Sretan sam jer se igramo i vježbamo balun
4. Brat mi trenira, a tata navija za Hajduk
5. Ja sam navijač Hajduka; sretan sam kad idem na natjecanja
6. Hajduk, Dinamo, Rijeka, Osijek, Lokomotiva; Livaja i Perišić; Torcida
7. Gleda sam utakmice i tu sam vidiya klubove i igrače

Ž – 6 – Split

1. Ples
2. mama me upisala
3. Lipo mi je tamo i sretna sam jer je tamo Iva i moji susjedi i zabavno je šta plešemo i imamo majice svoje
4. Niko se u mojoj obitelji ne bavi sportom i nije navijač
5. Ja navijam samo za Hrvatsku; Na natjecanju budem super
6. Hajduk; ne znam sportaša i ne znam skupinu
7. Svugdi pričaju o Hajduku

M – 6 – Split

1. Nogomet
2. odabra sam sam jer mi se sviđa
3. Čini me sretnim kad zabijen gol
4. U mojoj obitelji niko nije sportaš i svi smo navijači
5. Ja nisam navijač; kad idem na natjecanja budem sretan
6. Lokomotiva, Rijeka, Dinamo, Manchester City, M. United, Real Madrid, Borussia Dortmund

7. Sam gledam utakmice

Ž – 6 – Split

1. Balet i penjanje
2. balet sam izabrala jer moram radit predstavu, a drugi sportovi nisu sa predstavom i ide mi prijateljica na balet; penjanje je mama odabrala
3. Sretna sam jer mogu radit predstavu
4. Moj tata je instruktor mačevanja, a navija tata za Hajduk
5. Pa bude meni super kad se natječem i plešem, ja nisam navijač
6. Poznajem klub „Školjkica“ (Baletni), ne znam ni jednog igrača ni skupinu
7. Pa to je moj klub u koji idem

M – 6 – Split

1. Plivanje
2. odabra sam jer mi se sviđa
3. Sviđa mi se jer plivam u velikom bazenu
4. Mama mi ide na trening, tata je veliki navijač
5. Ja sam navijač i osjeća sam se super kad smo bili na stadionu, na natjecanja još nisam iša
6. M. City, Hajduk; Livaja, Perišić, Kalinić, Modrić
7. Od tate i kad gledam utakmicu na televiziji

M – 7 – Kaštela

1. Nogomet
2. sam san odabra
3. Čini me sretnim kad neko puca u rašlje
4. Brat mi se bavi sportom, tata i brat mi navijaju za Hajduk
5. Dobro se osjećam kad idem na utakmice, ja sam navijač Hajduka
6. M. City, Hajduk, Dinamo, Rijeka, Real; Messi, Livaja, Modrić, Mbapea, RONALDA, Perišića; Torcida, Armada
7. Vrtija sam po yt pa sam naša

M – 7 – Kaštela

1. Judo
2. ja sam odlučija
3. Sritan sam kad igramo mungosa
4. Niko u obitelji ne ide na trening, nisu moji navijači
5. Ja nisam navijač; osjećam se dobro kad idem na natjecanje
6. Hajduk, Real Madrid, Borussia Dortmund, Dinamo; Modrić, Perišić, Livaja; Torcida
7. Naučija sam i čuja na televiziji, a za Hajduk znam od kad sam bija mali

M – 6 – Kaštela

1. Judo
2. ja sam ga odabra jer mi je brat trenira pa se meni svidilo
3. Sritan sam u tom sportu šta se mogu branit kad me neko napadne
4. Moj brat trenira judo, ostali ništa; navijaju moji za Hajduk
5. Ja navijam za Hajduk; budem sretan kad idem na natjecanje
6. Hajduk; Livaja; Torcida

7. Tata me naučija

M – 6 – Kaštela

1. Hrvanje
2. sam san odabra jer su mi se svidili borilački sportovi
3. Sretan sam jer tamo imam puno prijatelja i jer se ne volimo tuć i uvijek se igramo
4. Tata mi je trenira ragbi, tata navija za Hajduk
5. Navijam za Hajduk, osjećam se dobro i lipo kad idem na natjecanja
6. Hrvacke: Nada, Šibenik, Split, Gospić.. nogomet: Hajduk, Dinamo, Rijeka, Split, Borussia, Paris; Torcida
7. To obično pričam s tatom i kad igraju na utakmici

Ž – 6 – Kaštela

1. Gimnastiku
2. mama je odabrala da malo ojačam
3. Sretna sam jer su mi tu prijatelji i puno se družimo i vježbamo
4. Niko nije sportaš i niko nije navijač
5. Ja nisam navijač, na natjecanja ću ići kad malo narastemo
6. Hajduk; Modrić; ne znam skupine
7. Na televiziji sam vidila

M – 7 – Kaštela

1. Nogomet
2. ja sam odabra jer volim nogomet
3. Sretan sam kad pobijedim, kad osvojim medalje i pehar i kad puno pobijedimo
4. Moj dida je trenira sve sportove, navijamo svi za Hajduk
5. Ja navijam za Hajduk, budem sretan i uzbuđen kad idem na natjecanja
6. Hajduk, Saudijska Arabija; Livaja, Ronaldo, Messi, Mbape, Neymar; Torcida
7. Tata i mama su mi rekli

Ž – 6 – Kaštela

1. Mažoretkinje
2. mama je odabrala
3. Sretna sam zato šta idem na natjecanja i dobivam medalje
4. Ne treniraju i nisu navijači
5. Ja nisam navijač; kad idem na natjecanja osjećam se sretno
6. Ne znam nikoji klub; Livaja, Modrić; skupinu navijačku ne znam
7. Za nogometaše sam čula u vrtiću

Ž – 6 – Kaštela

1. Mažoretkinje
2. ja jer je išla moja prija
3. Sretna sam jer tamo imam puno prijateljica
4. Brat nogomet, sestra tekvando, mama mi je na vježbama, a tata na nogomet; svi navijamo za Dinamo
5. Ja navijam za Dinamo, lipo se osjećam kad idem na natjecanja
6. Dinamo, Hajduk; Modrić, Messi, Haland; ne znam skupine navijačke
7. Čula sam za njih na televiziji

M – 7 – Kaštela

1. Nogomet
2. ja sam odabra zato šta sam ga volija gledat
3. Sritan sam kad pobjedimo i osvojimo trofeje
4. Mama mi trenira nešto u dvorani, a tata ide u teretanu; navijamo za Hajduk
5. Ja navijam za Hajduk; osjećam se uzbuđeno i sretno kad idem na natjecanja
6. Hajduk, Fenerbache, City, United, Juventus, Milan, Dianamo, košarkaški Zadar, Šibenik, Split; Livaja, Ronaldo, Livaković, Messi, DiMaria, Alvarez, Modrić, Pašalić, Kramarić, Pepe, Ronaldino; Torcida
7. Neke sam vidija na televiziji, a neke me je neko naučija, tata i prijatelji

Ž – 6 – Kaštela

1. Jahanje
2. Volim konje i volim jahat i sad triban naucit skroz upravljat
3. Sretna san jer ovozavan konje zivotinje
4. Mama trenira u teretani a tata u teretani.. dida je navijač i rođaci
5. Ja navijan za Hajduk; buden nervozna i malo uzbuđena kad iden na natjecanja
6. Hajduk, Dinamo; Perišić; Torcida
7. Dida me naučija za te stvari

M – 6 – Kaštela

1. Plivanje
2. Mama i tata su me upisali jer je to dobar sport
3. Sretan san kad plivan s perajama
4. Sestra mi trenira rukomet, mama pilates, tata ne trenira al je navijač
5. Ja navijam za Hajduk; buden sretan kad iden na natjecanje
6. Hajduk, Dinamo, Rijeka, M. City, Real; Livaja, Perišić, Modrić, Guardiola, Messi; torcida
7. Vidija sam sve to na televiziji

M – 6 – Kaštela

1. Nogomet
2. Ja sam izabra
3. Sretan sam kad pobjedim i zabijen gol
4. Mama mi trenira nešto za cure, a tata je navijač Hajduka
5. Ja sam za Hajduk; meni bude super kad idemo se natjecat
6. Hajduk, Real, psg; Modrić, Livaković, Mandžukić, Messi, Ronaldo, Livaja, Mbappe, Neymar; Torcida
7. Naučija sam jer sam gleda utakmice

7.6.2024.

Ž – 7 – Kaštela

1. Break dance
2. Mama je odabrala jer zna trenera
3. Sretna san kad se svi skupa igramo lovice
4. Mama trenira ujutro trening, teta je nastavnica tjelesnog; brat i tata navijaju za Hajduka
5. Ja navijam za Hajduka; budem sretna na natjecanjima jer idu sve moje prije i jer osvojimo medalju

6. Hajduk, Njemačka, Francuska, Engleska; Livaja, Modrić, Mbappe, Ronaldo; Torcida
7. Brat me sve to naučija

Ž – 6 – Split

1. Tekwando
2. Vidila san od sestre pa san i ja tila
3. Najsretnija san kad dodem odma jer se idemo lovit i trcat
4. Tata mi trenira jer je vatrogasac; niko ne navija u obitelji
5. Ja nisam navijač; na natjecanju sad buden super al sam se prvi put bojala i plakala sam
6. Ne znam klubove; Ronaldo, Mbappe, Perišić, Livaja; ne znam navijačku skupinu
7. Igrače znam zbog prijatelja iz vrtića

Ž – 6 – Split

1. Plivanje
2. Tata je odabra da naučim plivat pa sam ostala
3. Sretna sam kad prskam nogama i ronim
4. Mama trenira ples, tata ne trenira al je navijač Hajduka ka i brat
5. Mi navijamo za Hajduka, Hrvatsku i Realu
6. Hajduk; Ronaldo, Belinger, Luka Modrić; ne znam navijačku skupinu
7. Tata i brat su me sve naučili

Ž – 6 – Kaštela

1. Break dance
2. Sama sam se tila jer ide prijateljica mi
3. Volim plesat i vrtit se
4. Mama ne trenira, a tata ide na balun; mi smo svi navijači Hajduka
5. Ja sam navijač Hajduka; osjećam se sretno i ne bojim se ničeg kad idem an natjecanje
6. Hajduk, Psg; Livaja, Modrić, Mbappe, Perišić; ne znam skupine
7. Brat me sve naučija

Ž – 6 – Kaštela

1. Mažoretkinje
2. Mama i tata su odabrali jer su tili da se zabavim
3. Sretna sam kad idemo na natjecanja
4. Tata trči, a mama nekad trči; mi navijamo za Hajduka i Hrvatsku
5. Ja sam navijač isto; sretna sam kad idem na natjecanja jer se puno družimo i upoznam novih prijatelja
6. Hajduk, Hrvatska, Dinamo; Livaja, Perišić; ne znam navijačke skupine
7. Tata mi je sve to reka

Ž – 6 – Split

1. Mažoretkinje
2. Ja sam odabrala jer sam vidila jedne mažoretkinje kad sam šetala s mamom
3. Sretna sam kad imamo nastup
4. Tata trči, a mama ide na pilates; ne navija niko u obitelji
5. Ja nisam navijač; osjećam se jako sretno i uzbuđeno
6. Ne znam ni klubove ni sportaše ni grupe
7. X

Ž – 6 – Split

1. Nogomet
2. Pa ja sam odabrala jer volim Hajduka
3. Sretna sam kad dam gol i kad se natječemo
4. Tata trenira nogomet, mama ne trenira ništa; svi smo navijači i idemo na utakmice
5. Ja sam navijač; osjećam se sretno al to nisu prava natjecanja, mi samo nekad igramo s drugim klubom iz Splita
6. Hajduk, Dinamo, Rijeka, Osijek, Real, M. City; Perišić, Livaja, Sahiti, Kalinić, Vlašić, Lučić, Krovinović, Ronaldo, Messi, Modrić, Kramarić; Torcida
7. Sve me tata naučija, a i gledala sam na televiziji

M – 6 – Split

1. Nogomet
2. Tata me upisa jer sam ja to tija
3. Sretan sam kad idem družiti se i igrati se sa svojim prijateljima
4. Tata mi je trener, a mama mi trenira nešto u dvorani; svi smo navijači Hajduka
5. Ja navijam za Hajduk; ma osjećam se top kad idem natjecati se jer volim igrati balun
6. Hajduk, Dinamo, Liverpool, M.City, Bayern, Real, Osijek, Rijeka; Livaja, Perišić, Guardiola, Modrić, Kovačić, Krovinović, Šarlija, Uremović, Messi, Ronaldo; Torcida
7. S tatom gledam utakmice i on me uči